ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 3 (1537) | Аўторак, 10 студзеня 1961 года | Цана 4 кап.

ДВА РАЗЫ ў месяц шырока расчыняюцца дзверы аўдыторый Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў. Сюды спяшаюцца рабочы і настаўнік, інжынер і хатняя гаспадыня, студэнт і пенсіянер—людзі розных узростаў, адукацыі, жыццёвага вопыту. Што ж яднае гэтых, здавалася б, розных людзей? Няўтольная прага ведаў, культуры, імкненне пашырыць свае ўяўленні аб цудоўным, навучыцца разумець яго.

Гомельскі двухгадовы ўніверсітэт мастацкага выхавання зрабіў у мінулым годзе свой першы выпуск. Універсітэт мае тры факультэты. Выбірай кожны па свайму густу: музычны, тэатральны, выяўленчага мастацтва. Цікава, што ўся работа пабудавана тут на грамадскіх пачатках. Зладжана і чотка працуе савет універсітэта.

НАРОДНЫЯ ЎНІВЕРСІТЭТЫ

Універсітэт мастацкага выхавання—вынік калектыўных намаганняў гарадскіх партыйнай, камсамольскай і прафсаюзнай арганізацый, таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў і органаў культуры. Гэта ўзор таго, як трэба зладжана і арганізавана працаваць, не дбаючы пра тое, каго ў першую чаргу ўшаноўваць лаўрамі славы, хто ў гэтую высакародную справу ўнёс большы ўклад, каму, нарэшце, належыць у ёй прыярытэт.

Справа, вядома, не ў лаўрах, а галоўным чынам у тым, што гамяльчане—піянеры гэтай справы ў нашай рэспубліцы—не спыніліся на паўдарозе, а настойліва ідуць далей, шукаючы новае. І вось гэтае новае нарадзілася. Цяпер у Палацы культуры працуе яшчэ і двухгадовая школа мастацкага выхавання для вучняў старэйшых класаў сярэдніх школ горада, якую наведвае 1 200 юнакоў і дзяўчат. Савет універсітэта не забывае пра калгасную вёску. Звярнуліся калгаснікі сельгасарцелі імя Першага мая Уваравіцкага раёна з просьбай дапамагчы ім арганізаваць у родным калгасе ўніверсітэт культуры, і адразу абласное таварыства і савет універсітэта чула адгукнуліся на іх заклік. Цяпер у лепшай сельгасарцелі раёна два разы ў месяц адбываюцца заняткі калгаснага ўніверсітэта культуры. Недахопу ў наведвальніках няма—на кожных занятках прысутнічае больш 300 калгаснікаў і сельскіх інтэлігентаў.

Наша краіна паспяхова будуе камуністычнае грамадства. З кожным днём шырыцца рух ударнікаў і брыгад камуністычнай працы. Цяпер на кожным прадпрыемстве ёсць брыгады, змены, цэхі, якім прысвоена гордае званне камуністычных. Разведчыкамі будучыні назваў наш народ гэтых слаўных энтузіястаў, якія сваёй працай, бытам і жыццём імкнуцца хутчэй наблізіць камуністычнае заўтра.

Савецкая дзяржава стварыла ўсе неабходныя ўмовы для росквіту народных талентаў, для магутнага развіцця народнай ініцыятывы. Нездарма краіну Саветаў нашы сябры называюць гіганцкім універсітэтам, бо ў нас сапраўды вучацца і дарослы і школьнік. Нагадаем, якая шырокая сетка завочных і вячэрніх школ, тэхнікумаў, інстытутаў створана ў нас. А які сапраўды ўсенародны размах набылі ў нас разнастайныя курсы, школы камуністычнай працы, універсітэты і інстытуты перадавых метадаў працы, тэхнічнага прагрэсу і г. д.

Ніхто не даваў дырэктывы калектыву механаштампавачнага цэха Мінскага радыёзавода стварыць школу камуністычнай працы. Гэта была ўласная ініцыятыва рабочых. Заняткі школы наведвала не толькі моладзь, але і пажылыя рабочыя, бо кожны хоча ведаць больш, кожны імкнецца працаваць лепш. Школа дапамагла рабочым павысіць свае веды, пераняць вопыт, пашырыць культурны кругагляд.

Сапраўды ўсенародны паход за авалоданне навейшымі дасягненнямі навукі і тэхнікі, за тое, каб лепшыя ўзоры літаратуры і мастацтва зрабіць здабыткам кожнага радавога працаўніка нашага грамадства,—адметная рыса тых, хто сёння вучыцца жыць і працаваць па-камуністычнаму. Адной з форм камуністычнага выхавання працоўных нашай краіны і з'явіліся народныя ўніверсітэты культуры. Народнымі іх назвалі таму, што яны створаны сапраўды па ініцыятыве народа. Народнымі іх называюць яшчэ і таму, што яны набылі ў нас самае шырокае распаўсюджанне. Універсітэты культуры працуюць цяпер у сталічных гарадах і раённых цэнтрах, у калгасах, саўгасах, на прадпрыемствах і будоўлях. Дастаткова сказаць, што цяпер іх у нашай краіне—звыш чатырох тысяч, а ў Беларусі — больш трохсот.

Нядаўна ЦК КПСС прыняў пастанову «Аб рабоце ўніверсітэтаў культуры», у якой дадзена высокая ацэнка гэтай новай форме праяўлення народнай ініцыятывы. Народныя ўніверсітэты культуры, гаворыцца ў пастанове, сталі дзейснай формай эстэтычнага выхавання працоўных, павышэння іх вытворчай і грамадскай актыўнасці, пашырэння палітычнага і культурнага кругагляду.

У нашай рэспубліцы нямала народных універсітэтаў культуры, якія з вялікім задавальненнем наведваюць рабочыя і інтэлігенцыя. Добра працуюць універсітэты культуры пры Мінскім Палацы прафсаюзаў і акруговым Доме афіцэраў, у Магілёве, у саўгасе «Ваўкавыскі» Гродзенскай вобласці і інш. Усё большую аўдыторыю заваёўваюць радыёўніверсітэт культуры і ўніверсітэт культуры па тэлебачанню.

За два гады дзейнасці ўніверсітэты культуры многае зрабілі ў справе камуністычнага выхавання працоўных. Разам з тым, як адзначаецца ў пастанове ЦК КПСС, у рабоце народных універсітэтаў нямала істотных недахопаў. Галоўны з іх—празмернае захапленне культурніцтвам і забавамі ў шкоду ідэйнаму, марксісцка-ленінскаму выхаванню. У некаторых універсітэтах культуры мала аддавалася ўвагі пытанням тэорыі і палітыкі партыі, прапаганды дасягненняў навукі і тэхнікі, перадавога вопыту ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы. У гэтых адносінах характэрна работа Мазырскага гарадскога ўніверсітэта культуры, у якім лекцыі насілі выпадковы характар, многія з іх былі адарваны ад запатрабаванняў жыцця народа.

У пастанове ЦК КПСС адзначаецца і такі недахоп у рабоце ўніверсітэтаў культуры, як абстрактна-асветніцкі, акадэмічны падыход да справы. У праграмах некаторых універсітэтаў шмат увагі аддаецца мінуламу і мала—пытанням сучаснасці.

А ў радзе месц дзейнічалі па прынцыпу: у суседзяў працуе ўніверсітэт культуры, чаму ж мы павінны адставаць. І вось у «пажарным» парадку ствараецца ўніверсітэт. На павер жа атрымлівалася, што звычайную клубную лекцыйную работу назвалі ўніверсітэтам. Шкодная і другая крайнасць—імкненне ва ўсім слепа пераймаць формы і метады работы вышэйшых навучальных устаноў. Вядома, што ў народных універсітэтах не трэба наладжваць прыём экзаменаў і залікаў. Падобныя выкрунтасы і адхіленні штучна ўскладняюць іх работу, а часам запалохваюць слухачоў, якія адмаўляюцца наведваць універсітэты.

Не ў гэтым мэта народных універсітэтаў. «Галоўная задача ўніверсітэтаў культуры,—гаворыцца ў пастанове ЦК КПСС,—заключаецца ў тым, каб садзейнічаць павышэнню камуністычнай свядомасці шырокіх народных мас, іх ідэйна-эстэтычнаму выхаванню, прапагандзе навейшых дасягненняў навукі, тэхнікі, перадавога вопыту. Універсітэты культуры розных відаў закліканы дапамагаць партыі ахапіць ідэйным уплывам кожнага савецкага чалавека, развіваць у слухачоў імкненне да самаадукацыі, дапамагаць ім лепш выкарыстаць набытыя веды ў жыцці».

Нам трэба імкнуцца да таго, каб лекцыі ва ўніверсітэтах суправаджаліся паказам рэпрадукцый з карцін мастакоў, праглядам дакументальных, навукова-папулярных і мастацкіх фільмаў, праслухоўваннем грамзапісаў, экскурсіямі ў музеі, каб на іх занятках шырока праводзіліся дыспуты і абмеркаванні ўбачаных спектакляў, кінафільмаў, прачытаных кніг.

Вядома, што поспех работы народных універсітэтаў будзе залежаць ад актыўнага ўдзелу ў іх Саюзаў кампазітараў, мастакоў, пісьменнікаў, кінематаграфістаў, тэатральнага таварыства. Партыйным і прафсаюзным арганізацыям творчых саюзаў, а таксама органам культуры неабходна разгарнуць шырокую растлумачальную работу, каб прыцягнуць да чытання лекцый на грамадскіх пачатках як мага больш творчай інтэлігенцыі, каб кожны пісьменнік, кампазітар, мастак, кінарэжысёр і акцёр лічыў ганаровым абавязкам выступіць з лекцыяй перад слухачамі народных універсітэтаў. Сёння ж мы з болем вымушаны гаварыць, што далёка не ўся наша творчая інтэлігенцыя ахвотна адгукаецца на запрашэнні народных універсітэтаў.

Трэба, каб і Беларускае дзяржаўнае выдавецтва не забывала пра патрэбы слухачоў народных універсітэтаў. Справа дайшла да таго, што не знойдзеш у нашых магазінах рэпрадукцый з карцін беларускіх мастакоў, партрэтаў пісьменнікаў, няма метадычнай літаратуры ў дапамогу ўніверсітэтам культуры. Больш аператыўнасці і чуласці павінны праявіць і нашы бібкалектары. Пры камплектаванні яны абавязаны накіроўваць патрэбную літаратуру па мастацтву ў першую чаргу тым бібліятэкам, якія абслугоўваюць слухачоў універсітэтаў культуры.

Калі ўся наша грамадскасць возьмецца як след дапамагаць народным універсітэтам—і вынікі, вядома, будуць значна лепшымі. Наш абавязак—зрабіць так, каб кожны ўніверсітэт культуры працаваў узорна, дапамагаў савецкім людзям авалодваць ведамі, культурай, без якіх нельга будаваць камунізм.

Да Пленума ЦК КПСС

Добры напрамак

Мінулы гаспадарчы год сельгасарцель «Камуніст» закончыла нядрэнна. Калгас па вытворчасці і продажу дзяржаве прадуктаў паляводства і жывёлагадоўлі заняў у Кіраўскім раёне, пасля вядомага ўсёй краіне калгаса «Рассвет», другое месца.

Калгас «Камуніст» не стаіць у эканамічным развіцці на месцы, а, узяўшы добры курс на развіццё ўсіх галін арцельнай гаспадаркі, упэўнена ідзе наперад.

...Умее камуніст Іосіф Уладзіміравіч Шпілеўскі ярка ўяўляць сабе блізкую будучыню свайго калгаса. Нібы той мастак, які толькі што загрунтаваўшы нацягнутае на падрамнік палатно, ужо бачыць у думках увесь малюнак, так і старшыня бачыць заўтрашні дзень калгаса багатым і заможным. Перспектывы ўяўляюцца не ўвогуле, а канкрэтна.

Жыццё навучыла кіраўніка калгаса правільна ацэньваць абстаноўку і прымаць найлепшыя рашэнні. А прыняў рашэнне — выконвай яго. Такі прынцып у рабоце Іосіфа Шпілеўскага. З такой меркай ён ставіцца і да сябе і да брыгадзіраў, механізатараў, загадчыкаў жывёлагадоўчых ферм, будаўнікоў.

У калгасе дзве тысячы чатырыста гектараў зямлі. На кожную сотню ёсць па 12 кароў.

— У раёне, ды і ў вобласці, — гаворыць Шпілеўскі, — гэта нядрэнны паказчык. А ў параўнанні з калгасам «Рассвет» малавата. Вось таму мы імкнёмся, каб ужо сёлета на сто гектараў зямлі было па 16 кароў, а на будучы год — па 20, свіней — па сто. Тады па вытворчасці малака і мяса хутка наступім рассветаўцам на пяткі.

Пабываўшы ў калгасе «Рассвет», а потым у калгасе «Камінтэрн» Магілёўскага раёна, Іосіф Шпілеўскі зацікавіўся, як у гэтых гаспадарках рыхтуюць угнаенні. «А хіба ў нашым калгасе нельга тое ж зрабіць? — падумаў ён. — Вось прыеду, збяру брыгадзіраў, механізатараў, параімся».

Цвёрдае слова ў старшыні. Нам давялося пабываць у комплекснай брыгадзе, якую ўзначальвае камуніст Мікалай Шапавалаў. Шырокі двор жывёлагадоўчай фермы сапраўды стаў фабрыкай угнаенняў. Штогод брыгада дае калгасу па 15—18 тысяч тон торфа-гноевага кампосту. Гэта ж адна брыгада! Не дзіва, што на кожны гектар пасеваў азімых і яравых калгас уносіць па 40 тон мясцовых угнаенняў.

— Неяк да нас прыехаў старшыня суседняга калгаса, каб пераняць вопыт нарыхтоўкі ўгнаенняў, — расказвае Іосіф Уладзіміравіч. — «Паказвай, таварыш Шпілеўскі, сваё багацце»,—кажа ён. «Калі ласка,— адказваю,—пойдзем». А я ведаў, што ён ездзіў пераймаць вопыт у калгас «Рассвет». Сустрэў я яго і ў «Камінтэрне». Айкаў ды ойкаў — так яму спадабалася. Прыехаў і ў наш калгас — зноў вывучаць вопыт.

— Ну як? — пытаюся.

— Цудоўна, цудоўна! — адказвае і сам штосьці ў кніжачку запісвае.

На развітанне я і кажу яму: «Хопіць, браток, па вопыт ездзіць. Час укараняць гэты вопыт. Рукавы закасай ды бярыся за справу». Пачырванеў чалавек. Не ведаю, можа і пакрыўдзіўся ён? Але ж крыўдаваць няма чаго. А калі пачырванеў, дык значыць,—у яго заварушылася сумленне, значыць, нездарма прыязджаў.

Такіх старшынь калгасаў, як Іосіф Шпілеўскі, нельга не паважаць. Яны дасканала ведаюць сваю справу, кожную брыгаду, ферму, амаль кожнага калгасніка.

А сустрэнеш іншы раз кіраўніка такога, як давялося нам пабачыць у калгасе імя Сталіна Краснапольскага раёна. Там працуе старшынёй Канстанцін Осіпаў. Як толькі мы зачалі гаворку з ім, адразу пачаў хныкаць ды скардзіцца. Гадзіну-другую, колькі б ты з ім ні вёў размову, — усё пра цяжкасці ды няўдачы. Ён і на сябе нуду наганяе, а галоўнае, на тых, з кім працуе. Зайшлі на ферму. Кармушкі разбураны, каровам нездрабнёны сілас проста пад ногі кладуць. «Старшыня, — падступіліся даяркі, — адрамантуй, ліхтары купі. На ўсю ферму адзін ліхтар маем». «Адрамантую, куплю. Усё будзе»,— адказаў Осіпаў, каб хутчэй адчапіцца ад даярак. Павярнуўся і хутчэй пабег з фермы. Дайшло да таго, што гэты кіраўнік баіцца сустракацца з людзьмі. Вось чаму цяжка яму працаваць, не пад сілу выводзіць гаспадарку на шырокую дарогу. Таму і калгас адстаючы.

Не, не такі Іосіф Шпілеўскі. А ці ў яго мала цяжкасцей? Толькі не словамі пераадольвае старшыня цяжкасці, а працаю. Ён ідзе да людзей, раіцца з імі, вучыць калгаснікаў і сам вучыцца ў іх. Канстанцін Осіпаў па прозвішчу не ведае даярак. А Іосіф Шпілеўскі, нават прачнуўшыся ўночы, назаве кожную карову па клічцы, ведае, якая даярка яе даглядае.

Нам давялося прысутнічаць, калі гаварыў старшыня калгаса з даяркамі. Гаворка ішла аб маючым адбыцца студзеньскім Пленуме ЦК КПСС. Умее Шпілеўскі сказаць цёплае слова аб чалавеку, які сумленна працуе. «І ты, Тамара Шэлегава, і ты, Анастасся Зубава, Варвара Цітарэнка, Кацярына Маслава, Марыя Сідарэнка папрацавалі, сустракаючы Пленум, як след. Бралі абавязацельствы за год надаіць па 2200 кілаграмаў малака ад кожнай каровы, а фактычна атрымалі да трох тысяч. Зубава, Сідарэнка штодзённа надойваюць у зімовы час больш пуда малака ад каровы. Напэўна і астатнія здольны дамагчыся такіх паказчыкаў. Як ты лічыш, Каця?» — звярнуўся старшыня да даяркі Кацярыны Маславай.

— Трэба, — коратка адказала жанчына. — Адставаць жа ад перадавікоў сорамна.

Непадобна гэтая звычайная размова-гутарка на падсалоджаныя прамовы, якія сям-там яшчэ пачуеш і якія праводзяцца для прыліку, каб можна было пра гэта запісаць у справаздачы.

...У гэты дзень мы пабывалі з Іосіфам Шпілеўскім у дзвюх брыгадах і на трох фермах. І які куток гаспадаркі ні ўзяць, усюды ўгледзіш парадак, руплівасць. Падыйшлі да лесапілкі. Бачыў я да гэтага лесапілкі. Непадалёк ад пілармы звычайна навалам ляжыць бярвенне. Парэзаныя гонты, звaленыя абы-як, мокнуць пад дажджом. Не ўбачыш такога на лесапілцы калгаса «Камуніст». Бярвенне складзена так, як на чыгуначных платформах. Гонты захоўваюцца пад павеццю. Гэта сведчыць, што вялікай і малой маёмасцю калгаса людзі даражаць.

Падыходзім да калгаснага клуба. Знадворку добры будынак. Вартаўнік-дзядуля здымае з дзвярэй велізарны замок. Заходзім у памяшканне. Сцены ўпрыгожаны плакатамі. Над сцэнай заклік — «Датэрмінова выканаем заданне сямігодкі!»

— Тут сходы праводзіце, Уладзіміравіч? Калгаснікі часта глядзяць канцэрты мастацкай самадзейнасці? Бібліятэкар арганізоўвае канферэнцыі чытачоў?

— Не, — шчыра адказвае Шпілеўскі. — На жаль, няма ў нашым клубе яшчэ належнага парадку. Бываюць сходы, кіно раз на тыдзень, а наконт самадзейнасці і канферэнцый чытачоў... — і старшыня развёў рукамі. — Гэтага няма.

— Няма чалавека, няма для гэтай справы добрага арганізатара. Як ні сорамна, а яно так, — працягвае размову Шпілеўскі. — Вось бібліятэка. Амаль кожны год набываем літаратуры на тысячу рублёў. А калі праводзілі які-небудзь дыспут аб прачытанай кнізе — не прыгадаю.

Такі калгас, столькі ў ім выдатных паляводаў, даярак, свінарак, механізатараў, будаўнікоў, столькі моладзі — і нельга вылучыць чалавека для клубнай работы? Мы не пагаджаемся са старшынёй, спрачаемся. А ён сваё: «Не знойдзем чалавека. Для гэтай работы талент патрэбен, жаданне».

— Дык няўжо ў калгасе не знойдзецца таленавітага юнака або дзяўчыны?

— Знайсці—знойдзем, але ж гэтага чалавека не адарвеш ад працы.

— А на грамадскіх пачатках? Ці ў вёсцы мала настаўнікаў ці іншых спецыялістаў?

— Усё яно так, згодзен. Партыйная арганізацыя заахвочвае такіх людзей да культурна-асветнай работы. Але пакуль што лепш было б, каб і самадзейнасць і бібліятэчную работу ўзначаліў загадчык клуба, бібліятэкар.

Крыху памаўчаўшы, дадаў:

— На тры-чатыры гады чалавека пасылаць вучыцца—доўга чакаць. Было б добра, каб у вобласці працавалі кароткатэрміновыя курсы. Глядзіш, з кадрамі работнікаў культуры справа лягчэй пайшла б.

Сапраўды, варта абласному ўпраўленню культуры стварыць кароткатэрміновыя курсы па падрыхтоўцы работнікаў культурна-асветнай работы для вёскі. Трэба паклапаціцца, каб калгасніку пасля работы былі створаны ўмовы для культурнага адпачынку.

Ем. КАРКЛІН.

ПА ШЛЯХУ ЎЗДЫМУ

Такіх сельгасарцелей, як калгас імя Кірава Мінскага раёна, у рэспубліцы шмат. Гэта гаспадарка, пра якую яшчэ не гавораць як пра лепшую. Нехта з калгаснікаў, у якога спыталі пра сельгасарцель, вельмі трапна адказаў:

— Адным словам, знаходзімся на ўздыме...

Так, калгас набірае разбег. Рашэнні Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада па пытаннях развіцця сельскай гаспадаркі ўказалі калгаснікам шлях далейшага ўздыму вытворчасці. Можна пераканацца ў гэтым, калі прасачыць за гісторыяй сельгасарцелі.

1945 год. Зруйнаваныя і спаленыя вайной вёскі — сведкі страшэнных пакут і бяды. Гаспадарка — чатыры каровы на чатыры вёскі.

1948 год. Адбудаваліся. Вызначыўся профіль калгаса — жывёлагадоўля. Набылі аўтамашыну.

1960 год. Усе чатыры брыгады калгаса электрыфікаваны. Пачалі ўзводзіць цагляныя будынкі Палаца культуры, лазні, свірнаў. У сельгасарцелі дзевяць аўтамашын, вялікі трактарны парк. На фермах — сотні галоў буйнай рагатай жывёлы, свіней, авец.

Трэба зайсці на жывёлагадоўчыя фермы, прайсціся па палетках, пабываць у дамах калгаснікаў, каб убачыць тое вялікае творчае натхненне, якое ляжыць у аснове поспехаў працаўнікоў палёў.

Пра справы жывёлагадоўчай фермы расказвае даярка Ніна Бардовіч, вялікая патрыётка роднай вёскі. Яна закончыла дзесяцігодку і пайшла працаваць на ферму. Пазамінулы год Ніна надаіла 2 700 кг малака ад кожнай фуражнай каровы. У мінулым годзе — 3 200 кг. А цяпер узяла абавязацельства надаіць 3 500 кг. Ёсць падставы, што сваё слова яна стрымае: кармоў у калгасе багата, догляд жывёлы добры. Два гады назад жывёлу перавялі ў тыповыя кароўнікі, дзе ўсе работы механізаваны — устаноўлены кормазапарнікі, аўтапаілкі, раздача сіласу.

На лепшую даярку кандыдата ў члены КПСС Ніну Бардовіч раўняюцца работнікі ферм Л. Артамонава, Н. Ванцовіч, Уладзімір Піткевіч і інш.

За апошнія гады непазнавальна змянілася культурнае жыццё калгаснікаў. У многіх дамах — радыё, тэлевізары.

Барацьба за высокі ўраджай збожжавых, павышэнне прадукцыйнасці жывёлагадоўлі — вось пытанні, якімі жывуць калгаснікі.

Новымі поспехамі сустракаюць яны Пленум ЦК КПСС.

І. ГАРПЕНІК.

У бібліятэку за новымі кнігамі прыйшлі калгаснікі. Іх цікавіць сельскагаспадарчая літаратура. Злева направа: **А. Лішай, В. Бардовіч,** загадчык хаты-чытальні **Аляксандр Ярашэвіч** і **Анатоль Ярашэвіч.**

— Колькі надаілі сёння? — пытаецца намеснік загадчыка фермы **М. Сінкевіч (злева)** у даяра **Ул. Піткевіча** і даяркі **Н. Бардовіч.**

Электрык калгаса Яўген **Лапацін** выпускае чарговы нумар насценнай газеты.

Фота **Ул. Крука.**

НА ВОДШЫБЕ

Калі ўявіць сабе карту ідэалагічнага фронта, дык на ёй сярод іншых умоўных адзнак вы ўбачыце абазначаны шырокай чырвонай стралой адзін з галоўных стратэгічных напрамкаў, на якім дзейнічае магутная армія бібліятэчных работнікаў. Важнейшы аператыўны ўчастак гэтага напрамку — работа сельскіх бібліятэк, якія ідуць у першым эшалоне нашага агульнага наступлення супраць перажыткаў капіталізму ў свядомасці людзей. Цэнтральны Камітэт КПСС у сваёй вядомай пастанове «Аб стане і мерах паляпшэння бібліятэчнай работы ў краіне» вызначыў асноўныя шляхі далейшага развіцця работы бібліятэк у новых умовах, заклікаў бібліятэчных работнікаў будаваць усю сваю дзейнасць такім чынам, каб яна выхоўвала ў людзей любоў да кнігі, дапамагала рабочым, калгаснікам, інтэлігенцыі фармаваць свае эстэтычныя густы, авалодваць навейшымі дасягненнямі навукі, тэхнікі, перадавымі метадамі працы.

Хлеб надзённы

Нядаўна па заданню рэдакцыі мы пабывалі на адным з участкаў пярэдняга краю бібліятэчнай работы, пазнаёміліся з тым, як жывуць і працуюць сельскія бібліятэкі Слуцкага і Капыльскага раёнаў Мінскай вобласці. У кожным з іх працуюць па 19 сельскіх бібліятэк. Усе загадчыкі бібліятэк Слуцкага раёна маюць сярэднюю спецыяльную адукацыю. У Капыльскім раёне толькі восем бібліятэчных работнікаў маюць спецыяльную адукацыю. З астатніх адзінаццаці чалавек чатыры нават не скончылі сярэдняй школы.

Каб уявіць сабе, як працуюць сельскія бібліятэкі ў сённяшніх умовах, выконваючы адно з асноўных указанняў партыі — давядзенне кнігі да кожнага пісьменнага жыхара, возьмем для прыкладу работу Прошчыцкай і Труханавіцкай бібліятэк Слуцкага раёна, Бабаўнянскай і Філіпавіцкай — на Капыльшчыне. У зоне абслугоўвання Прошчыцкай бібліятэкі (загадчыца К. Прыдыбайла) пяць населеных пунктаў (489 двароў). На першы погляд здаецца, што карціна не такая ўжо благая. Ад бібліятэкі працуюць дзве перасоўкі і два пункты выдачы. У Прошчыцах, скажам, на абанеменце бібліятэкі лічыцца 294 чытачы, 158 з якіх — калгаснікі. Кніга даведзена амаль да кожнага калгаснага двара, у сярэднім кожны чытач за год прачытаў па 12—13 кніг. Але калі падлічыць усіх чытачоў па зоне абслугоўвання, дык выявіцца, што з 2 021 пісьменных жыхароў чытаюць толькі 544 чалавекі. У Труханавіцкай бібліятэцы (загадчыца Т. Дарашэвіч), якая абслугоўвае восем населеных пунктаў, з 2 106 пісьменных жыхароў па зоне чытаюць літаратуру 995 чалавек.

Яшчэ горшае становішча ў зоне абслугоўвання Бабаўнянскай бібліятэкі, дзе на восем вёсак працуюць усяго дзве перасоўкі, з 1 587 жыхароў чытаюць толькі 420 чалавек. Філіпавіцкая сельская бібліятэка (загадчыца М. Сокал), якая павінна абслужыць па сваёй зоне 800 жыхароў, давяла кнігу толькі да 265 чытачоў.

Такім чынам, усе гэтыя прыклады сведчаць аб тым, што сельскія бібліятэкі яшчэ дрэнна выкарыстоўваюць новыя метады і формы бібліятэчнай работы. Амаль ні ў адной з іх не праводзяцца так званыя падворныя абходы, зусім не практыкуецца кніганоства. Не знаходзіць пакуль што распаўсюджвання такая новая і вельмі важная форма, як адкрыты доступ чытачоў да кнігі. З усіх пералічаных сельскіх бібліятэк, уключаючы сюды абедзве раённыя бібліятэкі, толькі Прошчыцкая часткова перайшла на адкрыты доступ. Пасіўна працуюць саветы бібліятэк, члены якіх амаль што не дапамагаюць бібліятэчным работнікам у іх шматграннай і адказнай працы.

Адным з галоўных і пачэсных абавязкаў сельскіх бібліятэк з'яўляецца актыўная прапаганда беларускай мастацкай літаратуры. Але ў гэтай важнай справе яшчэ ёсць нямала недахопаў. За мінулы год ні ў адной з бібліятэк не праводзіліся канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары або дыспуты, прысвечаныя творам беларускіх пісьменнікаў. Не арганізаваны таксама кніжныя выстаўкі, стэнды. У Слуцкай раённай бібліятэцы былі ў свой час кніжная выстаўка «Чытайце творы беларускіх пісьменнікаў» і стэнд «Пісьменнікі Случчыны», але іх чамусьці знялі. Ні ў адной з бібліятэк мы нават не ўбачылі партрэтаў класікаў беларускай літаратуры. Калі заходзіць гаворка пра беларускіх пісьменнікаў, бібліятэкары называюць толькі празаічныя творы, пакідаючы ў баку паэзію, якую яны ў пераважнай большасці зусім не ведаюць (якая ўжо тут прапаганда!). Мала цікавяцца бібліяграфіяй, недастаткова сочаць за навінкамі. У гэтым сэнсе вельмі паказальны наступны факт. Усе бібліятэкі выпісваюць беларускія часопісы. Але мы пераканаліся, што бібліятэкары туды не заглядаюць, і чытачы лепш за іх ведаюць, якія творы беларускіх пісьменнікаў былі надрукаваны, скажам, у 1960 г.

Словы і справы

Паспяховая работа сельскіх бібліятэк у многім, як вядома, залежыць ад штодзённай, сапраўды творчай метадычнай дапамогі раённых бібліятэк. Першая сустрэча з загадчыцай Слуцкай раённай бібліятэкі Марыяй Жук зрабіла на нас вельмі добрае ўражанне. Вось тут, падумалі мы, бібліятэчная работа, як кажуць, б'е крыніцай. Але не паспелі мы зайсці ў памяшканне бібліятэкі, як наша першае ўражанне адразу знікла. Загадчыца пачала нудна скардзіцца: цяжка, маўляў, працаваць, усё адна і адна. І сюды трэба, і там паспець неабходна. «Дазвольце, у вас жа ёсць яшчэ два штатныя работнікі. А савет бібліятэкі, актыў?»—«Мы, вядома, робім сёе-тое. Вось, калі ласка, паглядзіце самі».

Бібліятэка абслугоўвае сем населеных пунктаў. Яшчэ дагэтуль звыш тысячы пісьменных жыхароў па зоне не карыстаюцца паслугамі бібліятэкі. Ніякай работы з актывам не праводзіцца. Савет, які складаецца з сямі чалавек, мабыць, існуе толькі на паперы. Адкрытага доступу чытачоў да кнігі няма. Дрэнна пастаўлена справа з прапагандай літаратуры, у тым ліку беларускай, навукова-атэістычнай і тэхнічнай. Праўда, у справаздачы Слуцкай бібліятэкі за дзевяць месяцаў мінулага года сказана, што бібліятэка вяла актыўную (?!) работу па прапагандзе беларускай літаратуры, што яе асноўнымі задачамі з'яўляецца таксама прапаганда навукова-атэістычнай і тэхнічнай літаратуры. Але гэта ўсё словы. Каб пераканаць у гэтым чытачоў, мы яшчэ вернемся да гэтага пытання. І самае галоўнае: раённая бібліятэка не аказвае метадычнай дапамогі сельскім бібліятэкарам. У раёне ёсць бібліятэкі (іх пераважная большасць), дзе яе работнікі не былі ніводнага разу. І гэта ў той час, калі ў сельскіх бібліятэках адсутнічае належны парадак і ўлік, не складзены алфавітны і сістэматычны каталогі, няма анатаваных картак і г. д. М. Жук тлумачыць такое становішча тым, што, маўляў, раённая бібліятэка знаходзіцца не ў Слуцку. Але гэта не пераканаўчы аргумент — са Слуцка таксама ж трэба будзе наведваць сельскія бібліятэкі, дапамагаць ім.

Зусім іншае становішча ў гэтых адносінах у Капыльскай раённай бібліятэцы, якая падтрымлівае рэгулярную сувязь з сельскімі бібліятэкамі. Загадчыца Марыя Мікалаеў-

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Калгасны краязнаўчы

У вёсцы Малодава Іванаўскага раёна створаны калгасны краязнаўчы музей. Шматлікія экспанаты, карты і схемы расказваюць пра рэвалюцыйнае мінулае палескіх сялян, пра ўдзел жыхароў вёскі Малодава ў рэвалюцыі 1905 г., пра іх барацьбу супраць памешчыкаў. Значная частка матэрыялаў і фатаграфій знаёміць наведвальнікаў з самаадданай барацьбой жыхароў Малодава ў гады грамадзянскай вайны і фашысцкай акупацыі. Афармляюцца стэнды, прысвечаныя партызанскаму руху на тэрыторыі Іванаўскага раёна.

Асабліва цікавая карта Пінскага княства 1507 г. На ёй упершыню ўпамінаецца назва вёскі Малодава.

У бліжэйшы час у музеі будзе створан новы раздзел, прысвечаны нашым сучаснікам, лепшым людзям калгаса, іх працоўным будням.

Новы асяродак культуры палескай вёскі адкрыт па ініцыятыве навуковых супрацоўнікаў Пінскага краязнаўчага музея пры актыўным удзеле і дапамозе жыхароў вёскі. Кожны дзень калгаснікі, мясцовая інтэлігенцыя, вучні прыносяць у свой музей старадаўнія манеты, фатаграфіі, лістоўкі, дзеляцца ўспамінамі аб мінулым, гавораць пра сённяшні дзень роднага краю.

В. МІХНЮК.

РЭСПУБЛІКАНСКАЯ ВЫСТАЎКА ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

Новыя імёны, новыя творы

На выстаўцы многіх наведвальнікаў прыцягвае аддзел графікі. Тут— больш 200 работ. Адразу ж адзначым шырыню інтарэсаў нашых мастакоў, якія адлюстроўваюць выдатныя падзеі жыцця беларускага народа, паказваюць савецкага чалавека разнастайна і шматгранна. Радуе, што мастакі звяртаюцца да розных відаў графічнай тэхнікі (акварэль, пастэль, лінагравюра, ксілагравюра, гуаш, вугаль, аловак іманатыпія).

Задума мастака не можа быць увасоблена ў адным графічным творы, калі яму трэба паказаць розныя бакі падзеі або з'явы. Тады аўтар раскрывае задуму ў шэрагу лістоў.

На выстаўцы прагучалі імёны маладых мастакоў, нядаўніх выпускнікоў Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута — Л. Асецкага, Ю. Тышкевіча, А. Кашкурэвіча, І. Немагая і інш.

Цікавую серыю з пяці лістоў «Кастрычніцкія дні ў Беларусі» (лінагравюра) выставіў Л. Асецкі. Кожны ліст гэтай серыі, прысвечанай гераічнай барацьбе беларускага народа ў суровыя дні Вялікага Кастрычніка, успрыймаецца як непарыўная частка цэлага. Ва ўсёй працы відаць адзіная стройная задума мастака. Кампазіцыя кожнага ліста арыгінальная і своеасаблівая. Аўтар умее вылучыць галоўнае і завастрыць на ім увагу гледача. Лепшы ліст серыі — «Слава загінуўшым у барацьбе». Выразныя пяць фігур жанчын і мужчын каля чырвонага сцяга, на які нашываюць чорны крэп. Ад усёй групы павявае глыбокім смуткам, і ў той жа час фігура кожнага дыхае незвычайнай унутранай сілай. Людзі гэтыя заваявалі свабоду цаною смерці таварышаў. Ёсць, праўда, у лісце невялікія агрэхі (малюнак рук некалькі раздробнены). Увогуле ж першае выступленне мастака ўдалае.

Глыбокім аптымізмам прасякнуты шэсць лістоў серыі «Мінск і яго жыхары» аднаго з вядучых графікаў рэспублікі А. Волкава. Яго свежыя і бадзёрыя акварэлі «Раніца. Мастацкі музей», «Шаша пад Мінскам» і «Снегавік» нібы напоўнены празрыстым паветрам і сонечным святлом. Мастак адлюстроўвае прыгажосць працоўнага Мінска, радасных людзей, якія ў ім жывуць і будуюць яго.

Зялёныя скверы, прыгожыя будынкі сталіцы рэспублікі паказаў у серыі «Мінск» мастак П. Дурчын.

Лісты маладога графіка Ю. Тышкевіча не ўсе аднолькава ўдалыя. У яго лінагравюры «Вечар. Віцебск», напрыклад, добра размешчаны вялікія дамы горада. Яна прыемная па колеру, які перадае вячэрні стан горада. Радасць веснавога сонечнага дня, звон першых кропель, шоргат асядаючага снегу — усё гэта мы адчуваем у цікавай каляровай лінагравюры Ю. Тышкевіча «Красавік. Сонечны дзень». Але побач з гэтымі працамі выклікае незадавальненне ліст «Каля Цэнтральнай плошчы. Мінск. 1956 г.», які не мае выразнай кампазіцыі і памер якога не апраўданы.

У гравюрах маладога мастака Л. Пакаташкінай «Данбаскі вугаль», «Шляхі-дарогі», «Пагрузка баржаў» радуе смелая і энергічная тэхніка, арыгінальнасць і своеасаблівасць кожнай кампазіцыі.

Мастак М. Бельскі вядомы як добры майстар акварэлі. Цяпер экспануюцца яго па-майстэрску выкананыя акварэллю лірычны пейзаж «Вечар» і «Партрэт муляра Змітрачэнкі». Побач з гэтымі працамі мастак выставіў серыю акварэлей «Працаўнікі зямлі». У кампазіцыях кожнага з пяці лістоў гэтай серыі няма выразнасці ў выкананні, адчуваюцца паспешлівасць і незавершанасць.

В. Ждан восем графічных лістоў прысвяціў тэме, якая вельмі рэдка знаходзіць адлюстраванне ў творах беларускіх мастакоў. Яго серыя называецца «Беларусь спартыўная». У ёй паказаны сіла, спрыт і мужнасць нашых спартсменаў. Асабліва ўдаліся мастаку лісты «Фехтавальшчыкі» і «Гонкі на каноэ».

Гаворачы пра асобныя графічныя работы, хочацца перш за ўсё спыніцца на некалькіх лістах А. Паслядовіч. «Шахцёр Рамановіч. Салігорск», «Шахта. Салігорск», «Беларускі Шахтспецбуд» — гэтыя лісты яна прывезла з паездкі на будоўлю Салігорскага калійнага камбіната. Яны напоўнены мяккім лірычным святлом, аптымістычна перадаюць прыгажосць жыцця.

Гераічныя будні будаўнікоў Полацкага нафтаперагоннага завода адлюстраваны ў пейзажы маладога графіка І. Немагая «Дарога на Нафтабуд» (каляровая лінагравюра). Ліст зроблен вельмі простымі сродкамі, добра размеркаваны па планах і прыгожы па колеру.

Цікава выкананы вугалем ліст мастака М. Данцыга. Яму ўдалося стварыць своеасаблівую кампазіцыю. Буйным планам, выразна намалявана галава шахцёра, простага і дужага чалавека-стваральніка.

Сярод пейзажаў хочацца вылучыць паэтычныя працы Ул. Садзіна «Начлег» і «Раніца ў лесе». Нягледзячы на крыху цвердаватую манеру выканання, яго гравюра глядзіцца прыемна, мастаку ўдаецца стварыць выдатныя карціны роднай прыроды. Яго лінагравюра «Зімні вечар» прыгожая па колеру і агульнаму стану. Асветленыя яркім святлом чырвонага сонечнага захаду высокія елкі на ўзлессі, сінія марозныя цені на снезе. У маўклівым марозным небе ляціць лёгкі самалёт... Прыгожы сучасны пейзаж.

Добра выкананы ў каляровай лінагравюры пейзаж М. Гугеля «Ранняя вясна», дзе прырода нібы ўздыхнула, сагрэтая першымі праменнямі веснавога сонца. Вызваляецца ад снежнага покрыва зямля.

Спакоем і цішынёю павявае ад пейзажа Г. Дзянісава «Першы снег» (лінагравюра). Усё пакрыта белай чыстай коўдрай снегу—дахі дамоў, бераг ракі, толькі цямнее рака, якая не замерзла. Прыгожы яго ж пейзаж «Начлег».

Невялікі па памеру пейзаж Ю. Пучынскага «Ранняй вясною» прыгожы па добра перададзеным мастаком агульным стане надыйшоўшай вясны.

Добрае ўражанне застаецца пасля знаёмства з ілюстрацыямі да рамана Х. Лакснеса «Атамная станцыя», выкананых гуашшу выпускніком Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута А. Кашкурэвічам. Яны вызначаюцца арыгінальнасцю кампазіцыі, глыбокай вобразнасцю перадачы персанажаў рамана і тэхнічнай дасканаласцю. Адна з лепшых ілюстрацый — «Халодная навагодняя ноч», дзе тонка перададзены стан смутку і адзіноты. У лісце добра вытрыманы прапорцыі чорнага і шэрага колераў. На высокім мастацкім узроўні створаны Кашкурэвічам 13 ілюстрацый да рамана Кузьмы Чорнага «Трэцяе пакаленне».

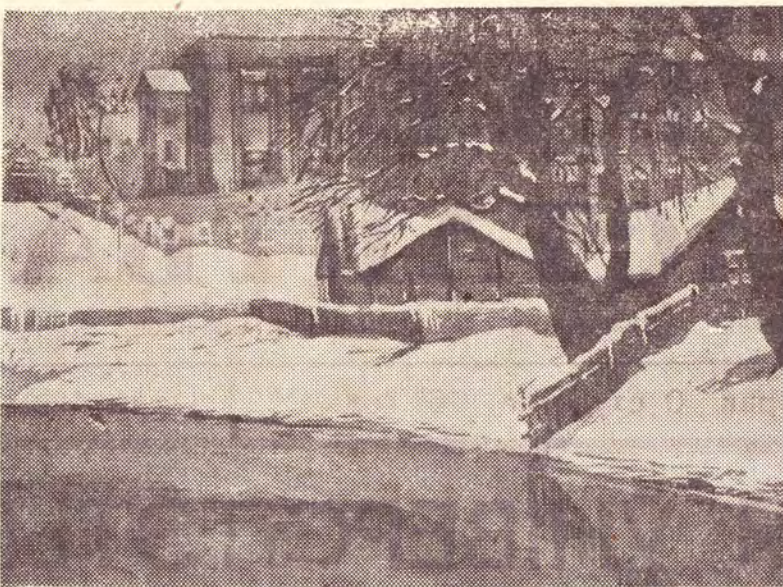
Яркасцю фарбаў, вялікім гумарам вызначаюцца ілюстрацыі, выкананыя В. Ціхановічам да казкі В. Віткі «Пра цара Зубра» (каляровая туш).

Можна з радасцю адзначыць, што ў беларускую графіку ўліліся новыя сілы.

В. ПУКСТ.

Ул. Садзін. «Начлег».

Г. Дзянісаў. «Першы снег».

Генадзь КЛЯЎКО.

ПЦІЧ-РАКА

Нібыта думкі земляка,
За хваляй хвалю гонячы,
Ля роднай вёскі Пціч-рака
У свет плыве, гамонячы.

Каб дружба ўсіх сясцёр, братоў
Павек не разлучалася,
Яна вясёлкамі мастоў
Дарогі пазлучала ўсе.

А зброд
Не мог яе і ўброд
Асіліць ўсёй навалаю, —
Рабіўся пікамі чарот,
Аер ўставаў кінжаламі.

Нат' і цяпер, прыгледзься ты:
З пары тае далёкае
Стаяць, кудравяцца кусты
Над тонямі, затокамі.

І каскі,
Што той зброд насіў,
На дне ў вірах валяюцца.
У іх сягоння карасі
Ад шчупакоў хаваюцца.

Гамоніць Пціч ва ўсёй красе.
І хвалі, быццам скібіны
Раллі,
Узаранай пад засеў
Каля дарожных выбаін.

З любоўю роўнім нездарма
Жывы зямны выток яе.
Ёй, як любві, канца няма,
Імкне яна, глыбокая.

Нібыта ў грудзі,
У берагі
Б'е пругкай хваляй, рупіцца...
Ад роднай вёскі плынь ракі
Ніколі не адступіцца.

Да юбілею Тараса Шаўчэнкі

Шэсць год рыхтуюцца на Украіне да стагоддзя з дня смерці Кабзара (10 сакавіка 1861 г.). Нядаўна Акадэмія навук УССР атрымала з Вены, са штаб-кватэры Сусветнага Савета Міру пісьмо аб тым, што стагоддзе Тараса Шаўчэнкі зацверджана юбілеем на 1961 г. Інстытут літаратуры імя Т. Шаўчэнкі АН УССР адправіў у Вену тэкставыя і ілюстраваныя матэрыялы аб юбіляры. Іх там размножаць і разашлюць ва ўсе краіны.

З Беларусі, Латвіі, Грузіі, Малдавіі, Узбекістана атрымана інфармацыя аб падрыхтоўцы да юбілею Кабзара па лініі міністэрстваў культуры і асветы. Акадэмія навук Грузінскай ССР склікае 10 сакавіка 1961 г. навуковую сесію, прысвечаную антыкаланізатарскім і антываенным творам юбіляра («Сон», 1844, «Каўказ», 1845 і інш.).

Усе гэтыя каштоўныя матэрыялы да юбілею Шаўчэнкі сабраны ва ўнікальнай калекцыі «За міжнароднае ўшанаванне Тараса Шаўчэнкі, класіка сусветнай літаратуры і мастацтва», у дванаццаці пераплеценых тамах якой ужо 1 631 дакумент (на 3 541 старонцы) з усіх куткоў СССР, нямала савецкай і зарубежнай перыёдыкі.

Ужо атрыманы ў Кіеве юбілейныя пераклады твораў паэта на албанскую, балгарскую, польскую, румынскую, японскую, славацкую і іншыя мовы.

З братніх рэспублік паступаюць пераклады, матэрыялы аб падрыхтоўцы да стагоддзя прыхільніка міру, палымянага ворага дэспатызму і шавінізму Тараса Шаўчэнкі.

Ю. НАЗАРАНКА.

Кіеў.

Аўтар «Апісання Крычаўскага графства»

У 1961 г. спаўняецца 175 год з часу складання Андрэем Мейерам «Апісання Крычаўскага графства або былога старооства 1786 г.». Рукапіс «Апісання» захоўваецца ў бібліятэцы Казанскага ўніверсітэта. Ён друкаваўся часткова ў «Магілёўскіх губернскіх ведамасцях» за 1868 г., а затым — у зборніку «Магілёўская старажытнасць» (выпуск II. Магілёў. 1901. Стар. 86—138).

«Апісанне Крычаўскага графства» — каштоўная крыніца па гісторыі і этнаграфіі цяперашніх Крычаўскага, Клімавіцкага, Касцюковіцкага, Хоцімскага, Краснапольскага раёнаў у другой палове XVIII ст. У гэтым творы аўтар падрабязна расказаў пра крычаўскае паўстанне 1740—1744 гг., ярка апісаў выключна цяжкія ўмовы існавання насельніцтва ўсходняй ускраіны Беларусі.

Андрэй Мейер быў рускім афіцэрам і членам некалькіх рускіх вучоных таварыстваў. У 1781—1783 гг. ён выдаў у Маскве ва ўніверсітэцкай друкарні вядомага рускага асветніка і вальнадумца М. І. Новікава дзве часткі «Батанічнага слоўніка».

Слоўнік не быў скончаны, выйшлі ў свет дзве яго часткі з лацінскімі назвамі раслін на літары А, В і С.

Складальнік шырока выкарыстаў пры апісанні раслін дарожныя нататкі рускіх вучоных І. Ляпёхіна і П. Паласа, якія ў сваіх запісках аддавалі вялікую ўвагу санітарнаму стану розных мясцовасцей Расіі і лекавым раслінам, што ўжываліся пры розных захворваннях. Гэтыя моманты атрымалі шырокае адлюстраванне і ў апісанні Крычаўскага графства А. Мейера. Прычыны, якія перашкодзілі выхаду ў свет астатніх частак «Батанічнага слоўніка», невядомыя. Андрэй Мейер пераклаў з французскай мовы і выдаў у Маскве кнігу «Разважанне аб моравай язве, складзенае П. фон Вунзелем, доктарам лекарскай навукі...»

Трэцяя друкаваная праца А. Мейера — землямернае і прыродазнаўчае апісанне Ачакаўскіх зямель. Праца знаходзіцца ў Дзяржаўнай бібліятэцы імя Ул. І. Леніна ў Маскве.

Гэтыя творы да нейкай ступені асвятляюць дзейнасць А. Мейера на працягу 1781—1794 гг.

В. ГРЫЦКЕВІЧ.

НА ВОДШЫБЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

на Нагорная — вопытны бібліятэчны работнік. Разам з іншымі супрацоўнікамі бібліятэкі яна аказвае неабходную дапамогу сельскім бібліятэкарам у ачыстцы кніжнага фонду ад устарэлай літаратуры, складанні каталогаў, правядзенні масавай работы і г. д. Праўда, раённая бібліятэка не заўсёды можа забяспечыць сельскіх бібліятэкараў неабходнымі метадычнымі распрацоўкамі, таму што абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна дасылае ў раён, дзе працуюць 19 бібліятэк, усяго сем экземпляраў. І гэта вельмі дзіўна. Маючы свой ратапар, яна можа забяспечыць усе раёны метадычнымі матэрыяламі ў дастатковай колькасці. У рабоце раённай бібліятэкі ёсць і недахопы. Нягледзячы на тое, што ўсе 726 двароў Капыля бібліятэкай абслужаны, але каля 700 пісьменных жыхароў кнігамі не карыстаюцца. Не можа задаволіць і тое, што ў бібліятэцы няма адкрытага доступу. Нам здаецца, што калі кніжны фонд перанесці ў памяшканне чытальнай залы, дык гэтае пытанне ў асноўным будзе вырашана.

Набалелым пытаннем з'яўляецца камплектаванне сельскіх бібліятэк. Яшчэ год назад «Правда» пісала аб тым, што мясцовыя органы культуры заклікаиы палепшыць забеспячэнне бібліятэк новай літаратурай, упарадкаваць работу бібкалектараў, забараніць накіроўваць літаратуру ў бібліятэкі без іх заявак, пастаянна ўлічваць патрабаванні бібліятэк. Але работнікі Мінскага абласнога бібкалектара нібы пра гэта нічога не ведаюць. На заяўкі сельскіх бібліятэк бібкалектар не лічыць патрэбным нават адказваць. Не ўлічваючы спецыфіку і думкі сельскіх бібліятэкараў, работнікі бібкалектара часта дасылаюць ім зусім непатрэбную літаратуру. Так, напрыклад, у Прошчыцкую бібліятэку была даслана літаратура пра лясную гаспадарку, а ў Бабаўнянскую — дапаможнікі па трусагадоўлі, у чым яны не маюць ніякай патрэбы. У вельмі недастатковай колькасці дасылаецца беларуская і навукова-тэхнічная літаратура.

«Жыллёвае» пытанне

Яно з'яўляецца адным з галоўных, ад яго вырашэння залежыць далейшая паспяховая работа сельскіх бібліятэк. У пастанове ЦК КПСС ясна сказана, што цяпер настаў час катэгарычна забараніць усім установам і арганізацыям выкарыстанне памяшканняў, якія належаць бібліятэкам, для іншых мэт і перасяленне бібліятэк у горшыя памяшканні. Кожная бібліятэка павінна мець добраўпарадкаванае памяшканне. У гэтых мэтах варта было б сям-там пацяснiць канторы і канцылярыі розных арганізацый і ўстаноў. Замест таго, каб, выкарыстоўваючы мясцовыя магчымасці, стварыць бібліятэкам хоць бы элементарныя ўмовы для працы, некаторыя кіруючыя таварышы са здзіўляючай безадказнасцю забываюць пра патрэбы бібліятэк. У Слуцкім і Капыльскім раёнах гэтае пытанне стаіць вельмі востра. Ці можна, скажам, назваць добраўпарадкаваным маленькі пакойчык, у якім туліцца Труханавіцкая бібліятэка? Ён проста зусім непрыстасаваны для гэтай мэты. Побач за сцяной ёсць яшчэ адзін невялічкі пакой. Раней ён пуставаў. Замест таго, каб перадаць яго бібліятэцы, старшыня калгаса «Беларусь» І. Зубовіч пасяліў туды заатэхніка. У прыватным доме, лепш сказаць, у катуху гэтага дома, знаходзіцца Філіпавіцкая бібліятэка. Прахадное памяшканне сельсавета займае Бабаўнянская бібліятэка. Пазіцыю староннягa назіральніка займае старшыня сельсавета І. Васілевіч, які зусім не хоча рэагаваць на ўсе намаганні загадчыцы і мясцовых камсамольцаў, каб хоць адгарадзіць гэтае, так званае бібліятэчнае памяшканне. Нават і ў такіх умовах бібліятэка часта не працуе, бо старшыня пасылае загадчыцу з рознымі даручэннямі. «Нічога, — кажа ён,—кнігі выдаваць можа чалавек з трыма класамі. Ты мне не падворны абход рабі, а лепш збірай падатак». Усё гэта робіцца ў той час, калі побач, у вёсцы Рымашы, пабудаваны новы клуб, [illegible] якім ёсць памяшканне для бібліятэ[illegible] але клуб... засыпаны збожжам.

У бога за пазухай

Такія, мякка кажучы, безадка[illegible] ныя адносіны да аднаго з важны[illegible] участкаў ідэалагічнай работы пры[illegible] водзяць у іншых выпадках аж [illegible] бязглуздзіцы. У такое становішч[illegible] трапіла, дзякуючы «клопатам» стар[illegible] шыні Семяжоўскага сельсавета М. Га[illegible] лоціка, старшыні калгаса імя Дзяр[illegible] жынскага В. Понтуса, сакратар[illegible] партбюро І. Ралько, Філіпавіцка[illegible] сельская бібліятэка. Мала таго, шт[illegible] для яе нанялі катух у прыватны[illegible] доме, дык яшчэ выбралі гаспадыню[illegible] якая вельмі дружыць з госпадам богам. Перш чым зайсці ў пакойчык бібліятэкі, вы абавязкова пройдзеце праз пакой, у якім вісяць... абра[illegible] зы. Як гэта можна было [illegible] пусціць, каб у бібліятэцы м[illegible] ла вісець гэтая гнілая царк[illegible] ная старызна. Няўжо ў наш час магчымы такія парадоксы? Не, таварышы, пра гэта нельга маўчаць.

Цяпер уявіце сабе такую карціну. Прыходзіць у раённую бібліятэку поп (ёсць сёння і такія). Перад сабою ён бачыць вялікі плакат «Навука супраць рэлігіі». У ваякі хрыстова аж рукі трэсліся ад злосці. А праз некалькі дзён у бібліятэку прыйшла пападдзя. Калі яна вярнулася дадому, поп адразу запытаўся: «Бачыла гэты антыхрыставы лозунг?»—«Ды не, няма. Знялі ўжо». Поп тры разы перахрысціўся: «Ну і дзякуй табе, госпадзі». Вось такі выпадак здарыўся ў Слуцкай раённай бібліятэцы, паслугамі якой карыстаюцца поп і пападдзя Шаламіцкія. Як расказалі нам работнікі бібліятэкі, прыйшоў аднойчы поп, убачыў антырэлігійны плакат і вельмі злосна на яго пакасіўся. Ну, ды гэта ж вельмі добра, сказалі м[illegible] Пакажыце, дзе вывешаны гэты пл[illegible] кат? «Дык мы ж яго назаўтра зн[illegible] лі», — і са спакойным сумлен[illegible] запісалі ў справаздачу: наша га[illegible] ная задача — прапаганда навук[illegible] атэістычных ведаў.

Але не ўсюды такое станові[illegible] з антырэлігійнай прапагандай. У [illegible] шчыцах, напрыклад, дзе сярод жы[illegible] роў вёскі ёсць сектанты-бапты[illegible] быў праведзены вечар пытанн[illegible] адказаў на антырэлігійную тэму, арганізаваны Прошчыцкай сельскай бібліятэкай сумесна з райкомам партыі. На вечар прыйшлі і баптысты на чале са сваім прасвітарам. Адбыўся цікавы і даволі бурны дыспут. У ім вельмі актыўны ўдзел прынялі калгаснікі, якія бязлітасна выкрывалі цемрашалаў. Пасля дыспуту прысутным быў паказаны самадзейны спектакль па п'есе «Дзівосы на калёсах».

Далейшая паспяховая работа сельскіх бібліятэк Слуцкага і Капыльскага раёнаў на новым этапе ў асноўным будзе залежаць ад дзейснай дапамогі і кіраўніцтва з боку абласнога ўпраўлення культуры, раённых аддзелаў культуры, мясцовых партыйных і савецкіх арганізацый. Толькі ў гэтым выпадку сельскія бібліятэкі стануць сапраўдным цэнтрамі масавай прапаганды палітычных, агульнаадукацыйных, навукова-тэхнічных, сельскагаспадарчых ведаў, апорнымі пунктамі партыйных арганізацый у камуністычным выхаванні працоўных.

Ул. ЛАЎРОЎ,
наш спец. кар.

У СЕННЕНСКІМ РАЁНЕ

ШКОЛЬНЫ МУЗЕЙ

У школе № 2 гарадскога пасёлка Багушэўск адкрыты музей Ул. І. Леніна. Тут сабраны дакументы, якія адлюстроўваюць важныя этапы жыцця і рэвалюцыйнай дзейнасці вялікага правадыра працоўных.

Камсамольцы і піянеры школы, рыхтуючы экспанаты, звярнуліся да работнікаў музеяў Ульянаўска, Шушанскага, Разліву за дапамогай, каб папоўніць фонд свайго музея новымі матэрыяламі пра Леніна. Цяпер тут сабрана каля 300 экспанатаў. У школьным музеі часта наладжваюцца зборы піянерскіх атрадаў, гутаркі аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці дарагога Ільіча.

НА СЦЭНЕ НАРОДНАГА ТЭАТРА

Два гады назад у Багушэўску быў створаны Народны тэатр. Яго спектаклі цёпла прымаюць гледачы. Багушэўцы выступалі перад працоўнымі Сянно, Гарадка, Бешанковіч, Лёзна, Оршы і іншых гарадоў Віцебшчыны. Цяпер у рэпертуары тэатра — спектаклі па п'есах «Не верце цішыні» І. Шамякіна, «Дзівосы на калёсах» П. Данілава, «Юбілей» А. Чэхава, «Божы чалавек» А. Радзівілава.

Артысты Народнага тэатра падрыхтавалі новы спектакль па п'есе А. Астроўскага «Не ўсё кату масленіца». Галоўныя ролі выконваюць выхавацельніца дзіцячага сада Марыя Грыцкевіч, сакратар камсамольскай арганізацыі Багушэўскага дрэваапрацоўчага камбіната Мікалай Зайцаў, пенсіянерка Алена Антонаўна Абрамава, якая 35 год аддала самадзейнай сцэне, інструктар Багушэўскага Дома культуры Лілія Сухадолава і інш.

РАЁННЫ ЎНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ

Нядаўна ў Сянно пачаў працаваць раённы ўніверсітэт культуры. Заняткі наведваюць звыш 200 чалавек. Праграма ва ўніверсітэце разлічана на два гады.

ПЯЦЬ ТЫСЯЧ КІНАСЕАНСАЎ

Пятнаццаць год працуе на кінаперасоўцы Анатоль Падалінскі. За гэты час ён пабываў амаль ва ўсіх населеных пунктах раёна. І ўсюды яго сустракалі як жаданага госця.

Вопытны кінамеханік паставіў больш пяці тысяч сеансаў, якія наведала каля 300 тысяч гледачоў.

Ул. СКАПА.

РАЗГЛЯДАЮЧЫ ЛІТАРАТУРНЫ ПРАЦЭС...

Калі ў вывучэнні гісторыі беларускай літаратуры ранейшых эпох, у прыватнасці XIX ст., у нас ужо штокольвек зроблена і мы маем некалькі такіх абагульняючых прац, то гісторыя савецкай беларускай літаратуры, калі яе браць у цэлым, аж да апошняга часу яшчэ не атрымала глыбокага асвятлення.

Невялікія працы манаграфічнага характару, прысвечаныя творчасці асобных пісьменнікаў, вядома, не могуць даць цэласнага ўяўлення аб працэсах, што адбываліся ў беларускай савецкай літаратуры. Тым больш, што яны далёка не ахопліваюць усіх разнастайнейшых з'яў, якія мелі месца ў ёй. Не ахопліваюць іх і тыя асобныя нарысы — агляды літаратурнага жыцця, якімі мы карыстаемся сёння. Іх непаўнацэннасць выступае асабліва відавочна ў асвятленні гэтага працэсу ў перыяд 20—30-х гадоў, куды не ўвайшоў шэраг імён беларускіх пісьменнікаў. Справа яшчэ заключаецца і ў тым, што некаторыя ацэнкі, у свой час дадзеныя вядомым у гісторыі нашай літаратуры з'явам, патрабуюць сур'ёзнага ўдакладнення, таму што яны яшчэ далёка не свабодны ад вульгарызатарскіх напластаванняў, скажэнняў, унесеных у свой час рапаўскай і вульгарна-сацыялагічнай крытыкай.

Прыкметнай слабасцю нашых ранейшых аглядаў літаратурнага жыцця з'яўляецца аднабаковасць, спрошчанасць, неканкрэтнасць у падыходзе да літаратурнага працэсу, нярэдка — ігнараванне спецыфікі мастацкай літаратуры як своеасаблівай эстэтычнай з'явы, своеасаблівай галіны духоўнай дзейнасці народа.

І ў задачу гісторыкаў літаратуры ўваходзіць не толькі тое, каб аднавіць ісціну ў ацэнцы творчасці пісьменнікаў, незаслужана забытых, і гэтым самым надаць неабходную для тэарэтычнага абагульнення вопыту савецкай літаратуры вычарпальнасць, паўнату матэрыялу, але і, галоўным чынам, правільна разабрацца ў гэтым матэрыяле з пазіцый нашай сучаснасці.

І таму зусім натуральнай з'яўляецца тая павышаная цікавасць, з якой падыходзіш да выдадзенай нядаўна кнігі Н. С. Перкіна з такой шматзначнай назвай — «Шляхі развіцця беларускай савецкай літаратуры» і падзагалоўкам — «Праблемы сацыялістычнага рэалізму».

Наколькі глыбока і поўна асвятляе яна літаратурны працэс, наколькі ўдалося аўтару ўнікнуць той аднабаковасці, спрошчанасці, нярэдка прымітывізму, якія мелі месца ў ранейшых нашых кнігах? Наколькі адпавядае гэтае новае даследаванне ўзроўню сучаснага развіцця эстэтычнай думкі, які мы вызначаем, арыентуючыся на рускае савецкае літаратуразнаўства, на яго вялікія дасягненні і здабыткі?

Трэба сказаць адразу — знаёмства з кнігай дае магчымасць адказаць на гэтыя пытанні станоўча. Вядома, кніга характарызуецца не аднымі толькі ўдачамі, правільнымі рашэннямі многіх пытанняў, ёсць у ёй свае слабасці і недахопы. Але бясспрэчна яна павінна быць аднесена да лепшых прац нашага літаратуразнаўства. У адной кнізе, нават такой вялікай, як кніга Н. Перкіна, нельга канчаткова вырашыць усе праблемы, нават вычарпаць асобныя з іх — гэта будзе зроблена многімі і ў многіх кнігах. Аднак даследаванне Н. Перкіна заслугоўвае вялікай увагі як адна з першых спроб сур'ёзна, кваліфікавана падыйсці да характарыстыкі літаратурнага працэсу тых часоў, калі наша літаратура нараджалася, выпрацоўвала свой стыль, свае эстэтычныя, творчыя прынцыпы, станавілася на пазіцыі сацыялістычнага рэалізму, іначай кажучы, тых часоў, якія ў гісторыі савецкай літаратуры з'яўляюцца найбольш складанымі як у ідэйных, так і ў эстэтычных, мастацкіх адносінах.

Самай відавочнай і бясспрэчнай вартасцю гэтай кнігі з'яўляецца тое, што аўтар падыходзіць да прадмета свайго даследавання, улічваючы яго спецыфіку, паказвае літаратуру іменна як з'яву эстэтычнага характару, што мае свае, толькі ёй уласцівыя асаблівасці, ігнараваць якія ніяк нельга, не рызыкуючы збіцца на вульгарызацыю самой сутнасці мастацкай літаратуры.

Аналізуючы вельмі складаныя, супярэчлівыя працэсы 20-х і пачатку 30-х гадоў, Н. Перкін вельмі справядліва падкрэслівае, што тут дзейнічалі перш за ўсё аб'ектыўныя сацыяльна-гістарычныя фактары, а таксама і эстэтычныя фактары, якія моцна ўплывалі на характар гэтага працэсу. Аўтар кнігі дастаткова ясна і выразна раскрывае літаратурны працэс, паказвае поступ наперад беларускай літаратуры, а таксама паказвае і падкрэслівае сацыяльна-гістарычную абумоўленасць ідэйных хістанняў, заблуджэнняў, а нярэдка і вельмі сур'ёзных зрываў у творчасці беларускіх пісьменнікаў, нават у тым выпадку, калі гэтыя пісьменнікі былі суб'ектыўна чэснымі, вельмі прыхільна настроенымі ў адносінах да новага грамадскага ладу. Прыкладам могуць служыць тыя старонкі кнігі, дзе аналізуецца творчасць старэйшых пісьменнікаў — Я. Купалы, Я. Коласа, Зм. Бядулі, М. Гарэцкага і інш. у перыяд грамадзянскай вайны і першыя гады пасля яе, а таксама творчасць іншых пісьменнікаў у час абвостранай класавай барацьбы, у перыяд калектывізацыі і г. д., калі ў творчасці шэрагу пісьменнікаў адзначаюцца сур'ёзныя заганы, нярэдка чужыя ідэйна-эстэтычныя ўплывы, напрыклад, у Дудара, Пушчы, Кляшторнага, Дубоўкі і інш.

Нам здаюцца вельмі слушнымі, правільнымі тыя ацэнкі, якія дае Н. Перкін розным, часта вельмі супярэчлівым фактам нашай літаратуры 20-х гадоў. Падабаецца тое, што ён не спрашчае іх, а імкнецца пранікнуць у іх супярэчнасці, растлумачыць іх. Так, у прыватнасці, абстаіць справа з ацэнкай літаратурных аб'яднанняў «Маладняк», «Узвышша», «Полымя», з ацэнкай так званай «тэатральнай дыскусіі», што мела месца ў канцы 20-х гадоў, і г. д.

Адзначаючы, напрыклад, тое каштоўнае і здаровае, што было ўласціва маладнякоўцам — іх «здаровую мэтанакіраванасць», цэласнае і «непасрэднае ўспрыйманне новай рэчаіснасці, пафас сцвярджэння рэвалюцыі, пошукі новых форм і новых рытмаў для адлюстравання дынамікі і драматызму новага жыцця» (стар. 73), Н. Перкін разам з тым паказвае, што гэтая арганізацыя была вельмі неаднародная, што туды прасачыліся «падхопленыя агульнай шырокай хваляй літаратурнага руху і выпадковыя людзі, нават людзі класава чужародныя, часта — з няўстойлівымі перакананнямі, вузкакаставымі мэтамі, з празмерна раздутымі прэтэнзіямі і г. д.» (стар. 75). У выніку ў «Маладняку» з'явіліся нездаровыя тэндэнцыі ў адносінах да старэйшых пісьменнікаў, нярэдка выяўлялася фармалістычнае штукарства замест сапраўдных пошукаў новых форм савецкай паэзіі. «І метады адміністравання, і часткова заганы групаўшчыны, і тэндэнцыі вульгарнага сацыялагізму і спрашчэнства, і галоўнае — лёгкадумная нядбайнасць да патрабаванняў высокага мастацтва» — усё гэта і прывяло да крызісу аб'яднання, падарвала яго аўтарытэт у пісьменніцкім асяроддзі. Н. Перкін слушна гаворыць, што памылкі і хібы «Маладняка» ў многім тыя ж, што былі ўласцівы РАППу ў рускай савецкай літаратуры.

Гэтак жа ўдумліва, спасылаючыся на канкрэтны матэрыял, даследчык аналізуе і дзейнасць «Узвышша», дакладней — тэарэтычную «платформу» гэтага аб'яднання. Ён паказвае, што ўзнікшае ў выніку крызісу «маладнякізму», незадаволенасці многіх пісьменнікаў творчай практыкай «Маладняка», аб'яднанне «Узвышша» не магло пераадолець слабасцей «Маладняка» па той прычыне, «што само яно, іграючы на памылках і крайнасцях «Маладняка», канструявала не менш вузкія, а то і больш рызыкоўныя праграмныя прынцыпы» (стар. 89). Дэкларыруючы барацьбу за вялікую літаратуру, за якасць, мастацкую дасканаласць, за авалоданне багаццямі народнай творчасці і дасягненнямі мастацтва мінулага, за сувязь з сучаснасцю, тэарэтыкі «Узвышша» вельмі выразна выяўлялі «тэндэнцыю адыходу ад актуальных тэм сучаснасці», пагардлівыя, эстэцкія адносіны да пытанняў класавай барацьбы, да штодзённага грамадскага жыцця, а ў пытанні нацыянальнай своеасаблівасці літаратуры нярэдка спаўзалі на нацыяналістычныя пазіцыі.

Такой жа супярэчлівай паказвае аўтар і арганізацыю «Полымя». Ацэньваючы яе дзейнасць увогуле станоўча, Перкін адзначае, што і ў асяроддзі пісьменнікаў, што ўваходзілі ў «Полымя», асабліва ў «тэарэтыкаў» мелі месца некаторыя памылкі, якія выявіліся ў прыватнасці ў так званай «тэатральнай дыскусіі» і інш.

Карацей кажучы, вывад напрошваецца такі, што ніводная з гэтых арганізацый не была свабоднай ад памылак, асабліва ў сваіх праграмна-тэарэтычных установках, у сваіх крытычных выступленнях. Н. Перкін робіць такі правільны вывад: «Справядлівасць патрабуе прызнаць, што далёка не заўсёды крытыка, якая прэтэндавала на апошняе слова ў пытаннях палітыкі і прыпісвала сабе права выступаць ад імя партыі, сапраўды мела неабходныя якасці ідэйнага кіраўніка» (стар. 108).

Але з гэтага вываду, дададзім ад сябе, у сваю чаргу вынікае другі вельмі важны вывад, які можа гучаць трохі папрокам і ў адрас даследчыка, што пры характарыстыцы літаратурнага працэсу 20-х гадоў і асабліва пры ацэнцы літаратурных аб'яднанняў таго часу, нельга абапірацца толькі на крытычныя матэрыялы, якія далёка не даюць правільнага ўяўлення аб карціне літаратурнага жыцця таго часу. Ісціна ў ацэнцы фактаў і з'яў літаратурнага працэсу тых часоў можа быць знойдзена перш за ўсё і галоўным чынам у аналізе канкрэтнай мастацкай практыкі беларускіх пісьменнікаў, якая далёка не ўкладваецца ў тыя часта вузкія, вульгарна-прымітыўныя або эстэцкія ці іншыя схемы, паняцці, якімі аперыравала тагачасная крытыка. Мастацкая творчасць беларускіх пісьменнікаў (маецца на ўвазе пісьменнікаў сумленных, а не палітычных прайдзісветаў і ворагаў сацыялістычнага ладу) значна багацейшая і далёка не такая прасталінейная, як тэарэтычныя выкладкі таго часу. Калі апошнія і мелі нейкае значэнне для таго дня, як яны ўзніклі, а нярэдка і ўвогуле былі мёртванароджанымі, дык многія мастацкія творы членаў тагачасных аб'яднанняў і да нашых дзён не страцілі сваёй ідэйна-эстэтычнай к[illegible]тоўнасці, жывуць паўнакроўным жыццём.

Н. Перкін улічвае гэтую ак[illegible]насць пры характарыстыцы «Маладняка», «Полымя», дзе ў яго сапраўды спалучаецца і аналіз праграмных дакументаў і творчая практыка членаў гэтых арганізацый. Характарыстыка ж «Узвышша» чамусьці дадзена пераважна на падставе аналізу крытычных выступленняў і таму выглядае крыху аднабаковай і няпоўнай.

Вельмі цікавыя ў кнізе Н. Перкіна тыя раздзелы, дзе аўтар звяртаецца непасрэдна да аналізу літаратурна-мастацкай творчасці, імкнецца па-новаму, з пазіцый сённяшняга ўзроўню развіцця савецкай літаратуры паглядзець на творчасць беларускіх пісьменнікаў 20-х — 30-х гадоў і выявіць тое, што можна аднесці да здабыткаў, і тое, што з'яўляецца пераходным, непрадуктыўнымі выдаткамі працэсу станаўлення і росту беларускай савецкай літаратуры, хаця яно часам і прэтэндавала на ролю галоўнага, характэрнага для новай сацыялістычнай літаратуры.

Трэба адзначыць, што аўтар кнігі сабраў і прааналізаваў багацейшы матэрыял, падыйшоў да яго ў многіх выпадках канкрэтна, здолеўшы даць хоць і часам вельмі лаканічныя, але слушныя і глыбокія меркаванні, думкі аб асаблівасцях творчасці многіх пісьменнікаў. Прычым, у гэтых характарыстыках ён улічвае розныя акалічнасці творчага росту, творчай індывідуальнасці пісьменнікаў (Дубоўкі, Кляшторнага і інш.). Даследчык не толькі ўводзіць у літаратурны ўжытак новыя факты, але і асэнсоўвае іх нярэдка па-новаму. У радзе выпадкаў ён сур'ёзна ўдакладняе і тыя ацэнкі, якія шырока бытуюць у нашых кнігах па гісторыі беларускай літаратуры. Раздзел «Паэзія рэвалюцыйнага пафасу» дае нямала такіх прыкладаў.

Яшчэ адна кнігарня

У Гомелі ў першыя дні новага года на галоўнай магістралі горада — праспекце імя Леніна адкрыт новы кніжны магазін. Доступ да паліц з літаратурай свабодны. Ёсць аддзелы літаратуры мастацкай, палітычнай, тэхнічнай, сельскагаспадарчай, дзіцячай, медыцынскай, падпісных выданняў, прадукцыі выяўленчага мастацтва, літаратуры па мастацтву, музыцы. Спецыяльны аддзел займаецца пазамагазінным гандлем літаратурай. Арганізаваны прыём папярэдніх заказаў на кнігі, якія выйдуць у свет у гэтым годзе.

Новы кніжны магазін ужо наведалі многія пакупнікі. Рэдка хто выходзіў адсюль без кніжкі ў руках. Новыя кнігі набылі дырэктар 25-й сярэдняй школы Д. Пятрэнка, урач Н. Міранос, станцыйны дыспетчар Я. Казачэнка, рабочы завода «Гомсельмаш» Л. Будзель, правадніца пасажырскіх вагонаў М. Клакоцкая і іншыя гамяльчане. Выбар літаратуры ў магазіне надзвычай вялікі. На паліцах і ў падсобных памяшканнях — 500 тысяч кніг па ўсіх галінах ведаў. Запланаваны гадавы абарот магазіна — 350 тысяч рублёў.

На працу ў новую кнігарню накіраваны лепшыя работнікі кніжнага прылаўка — выпускніца Ленінградскага тэхнікума кніжнага гандлю Галіна Лапунова, Елізавета Песіна і інш. Аддзел пазамагазіннага гандлю новай кнігарні мае 20 кніганошаў і 10 столікаў па продажу літаратуры ў прадуктовых і прамтаварных магазінах горада, некалькі кіёскаў на прадпрыемствах.

Ул. ТАНАНА,
В. СЯМЁНАЎ.

На здымку: у аддзеле тэхнічнай літаратуры магазіна. Злева — прадавец Зінаіда **Драбышэўская.**

Фота **Ф. Раманава.**
Фотахроніка БЕЛТА.

Пісьмы ў рэдакцыю

Захаваць помнік, стварыць музей

У Навагрудскім доме-музеі Адама Міцкевіча наведвальнікі, асабліва прыезджыя, падоўгу затрымліваюцца ля фатаграфіі выдатнага архітэктурнага помніка. Ім здаецца, што недзе яны бачылі гэты будынак. Наведвальнікі не памыляюцца. Яны выходзяць з музея, перасякаюць плошчу... І вось ён — гэты касцёл, моцна пашкоджаны часам.

Даўно не ходзяць сюды веруючыя. Ужо многа год памяшканне касцёла выкарыстоўваецца як гаспадарчае. Робіцца прыкра: чаму выдатны архітэктурны помнік не ўзяты на захаванне?

Зайдзіце ў касцёл — і вы ўбачыце скульптуры ў нішах, цудоўнае архітэктурнае аздабленне. Гэта — творчасць вядомых беларускіх і польскіх скульптараў XVII—XVIII стст. Пры касцёле, пабудаваным на мяжы гэтых стагоддзяў, паводле гістарычных звестак, была павятовая школа, у якой вучыліся польскі пісьменнік — рэвалюцыянер-дэмакрат Уладзіслаў Сыракомля, беларускі фалькларыст-этнограф Ян Чачот, Адам Міцкевіч з братам Францішкам, а таксама іх малодшыя браты.

Фатаграфіі гэтага касцёла і збудаванняў пры ім ёсць ва ўсіх кнігах аб жыццёвым і творчым шляху Адама Міцкевіча.

Будынак гэты трэба захаваць і адкрыць у ім раённы гісторыка-краязнаўчы музей. Ці ёсць на Навагрудчыне магчымасць стварыць такі музей?

Перш за ўсё, ёсць дзесяткі людзей, якія захоўваюць многа старажытных рэчаў, знойдзеных на Навагрудчыне. Вучні Шчорсаўскай сярэдняй школы знайшлі меч і грашовыя папяровыя знакі XVIII ст., некалькі манет часоў Пятра I. Выкладчыца гісторыі Шчорсаўскай сярэдняй школы Вера Іванаўна Сілкова з дапамогай настаўнікаў В. Петрыкевіча, Г. Буйвал стварыла невялікі школьны краязнаўчы музей. Думаецца, шчорсаўцы з ахвотай перадалі б частку экспанатаў у новы музей, калі б ён быў створаны. Пяць год ужо мясцовы настаўнік А. Годаў добраахвотна супрацоўнічае з ленінградскімі археолагамі, якія вядуць раскопкі на Навагрудчыне. Ёсць у яго вялікая калекцыя рэдкіх рэчаў. Ён іх з радасцю перадаў бы ў музей.

Асобную экспазіцыю музея маглі б скласці дакументы аб гераічнай дзейнасці падпольных партыйнай і камсамольскай арганізацый Навагрудчыны ў 30-я гады. І цяпер у Навагрудку жывуць былыя падпольшчыкі Е. Дзярчанская, В. Каляда і інш. На Навагрудчыне вядома імя студэнта Віленскага ўніверсітэта Аляксандра Вярбіцкага, які ў канцы 1932 г. наладзіў сувязь камсамольцаў-падпольшчыкаў Навагрудчыны з Максімам Танкам («Жэнькай») і г. д. Асобны раздзел неабходна прысвяціць слаўным воінам і партызанам Вялікай Айчыннай вайны.

У нас жывуць дзесяткі народных умельцаў, чые творы ўпрыгожылі б музей. Летам адбылася раённая выстаўка прыкладнога мастацтва, а некалькі месяцаў назад у сталічным Палацы культуры прафсаюзаў, на рэспубліканскай выстаўцы самадзейнага выяўленчага і прыкладнога мастацтва, творы навагрудскіх мастакоў П. Кузняцова, П. Каўцэвіча, графіка тав. Лецка, інкрустатараў А. Рогаля, В. Даражэя, А. Еўтуха заваявалі высокую ацэнку ў мінчан.

Якуб Колас у апошнія гады жыцця быў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР ад Навагрудскай выбарчай акругі. Канстанцін Міхайлавіч прыязджаў у Навагрудак, сустракаўся з выбаршчыкамі. Пра гэта таксама павінны расказаць экспазіцыі музея.

Будзем спадзявацца, што Міністэрства культуры БССР станоўча вырашыць гэтае пытанне: касцёл як цікавы архітэктурны помнік будзе рэстаўрыраван і ў ім адкрыецца раённы гісторыка-краязнаўчы музей.

Д. ЗІНГЕР,
выкладчык Навагрудскага вучылішча механізацыі сельскай гаспадаркі.

Адкуль такая абыякавасць?

Я вельмі люблю чытаць вершы, не толькі чытаць, але і завучваць напамяць лепшыя з паэтычных твораў, якія хвалююць сэрца, перадаюць думкі і пачуцці савецкіх людзей. Дрэнна толькі адно — у нашай вёсцы Каменка Чачэрскага раёна, ды і не толькі ў Каменцы, нельга знайсці ў продажы зборнікаў паэзіі. Кніг у нас выдаецца многа, у тым ліку і паэтычных. У мінулым годзе, напрыклад, як мне стала вядома з газет, Беларускае дзяржаўнае выдавецтва выпусціла новыя зборнікі вершаў П. Броўкі, Я. Пушчы, П. Панчанкі, двухтомнік М. Лужаніна і шмат іншых кніг беларускай паэзіі. Выйшлі зборнікі і нашай здольнай паэтычнай моладзі, з якой хочацца пазнаёміцца бліжэй, прачытаўшы іх першыя творы. І вельмі крыўдна, балюча, калі падыйдзеш да газетнага кіёска або зойдзеш у кніжны магазін, папросіш кнігу таго або іншага беларускага паэта, а табе адкажуць: «Зборнікаў паэзіі ў нас няма».

— А чаму іх няма? — запытаеш у работнікаў кнігагандлю

— А хто іх будзе браць! — пачуеш на дзіва абыякавы адказ.

Чаму ж так атрымліваецца, што кнігамі гандлююць людзі, якія самі не чытаюць і не любяць мастацкую літаратуру? Адкуль у іх такая абыякавасць да паэзіі, якую любіць і шануе наш народ?

Безумоўна, не ўсе такія прадаўцы кніг. Ёсць сярод іх нямала людзей, якія адданы сваёй справе, з любоўю адносяцца да кніг, да прапаганды мастацкай літаратуры сярод шырокай масы чытачоў. Аднак у нашым Чачэрскім раёне справа прапаганды мастацкай кнігі пастаўлена вельмі дрэнна. І жыхары вёскі Каменка, сярод якіх шмат аматараў паэзіі, спадзяюцца, што работнікі рэспубліканскіх і абласных кнігагандлёвых арганізацый паклапоцяцца аб тым, каб і ў нас можна было купіць любую кнігу, якая неабходна чытачу.

П. ШЫНКАРЭНКА,
Вёска Каменка
Чачэрскага раёна.

ЮНАГА ГЛЕДАЧА ТРЭБА ЗАЦІКАВІЦЬ

Летам у Гомелі, у Парку культуры і адпачынку імя Луначарскага, быў адкрыты дзіцячы кінатэатр «Зорка». З месяца ў месяц ён не выконвае фінансавы план. Дзеці мала наведваюць свой кінатэатр. Прычына ў тым, што калектыў кінатэатра не мае цеснай сувязі са школамі і дзіцячымі садамі. Няма кінаарганізатараў, не створан педагагічны савет. Гэта трэба зрабіць як мага хутчэй, бо ў зоне абслугоўвання кінатэатра — восем школ. У кінатэатры можна было б праводзіць і зборы піянерскіх дружын, сустрэчы са знатнымі людзьмі рэспублікі і г. д.

Нічога не робіцца тут і па эстэтычнаму выхаванню дзяцей. Юныя гледачы не бачылі такіх фільмаў, як «Чайкоўскі», «Лебядзінае возера», «Беларускі канцэрт», «Народныя ўмельцы» і інш. Не наладжваюцца тэматычныя кінафестывалі, дэманстрацыі фільмаў па школьных праграмах, і яшчэ горш — ніхто не арганізоўвае абмеркаванне фільмаў.

Варта было б наладзіць справу так, каб дзеці былі ў сваім кінатэатры не толькі гледачамі, але і гаспадарамі. Школьнікі могуць самі прадаваць білеты, быць кантралёрамі, дэманстраваць фільмы. Тады кінатэатр будуць ахвотна наведваць юныя гледачы.

В. ГРЫГОР'ЕЎ.

Іван ШАМЯКІН

Выгнанне блудніцы

> Пісьменнік Іван Шамякін скончыў новую п'есу аб сённяшніх людзях калгаснай вёскі, пастаноўку якой рыхтуе Тэатр імя Я. Коласа (Віцебск).
>
> Друкуем урывак з п'есы.

КАРЦІНА ТРЭЦЯЯ

Пакой на ферме. Гэта — пакой для адпачынку і чырвоны куток. На чыста пабеленых сценах: дошка паказчыкаў, на яе заносяцца крэйдай надоі за дзень; Дошка гонару малочнай фермы калгаса «Перамога»; дзве рэпрадукцыі — Левітан і Пластаў. На паліцы — дзесяткі два кніжак. На стале — часопісы і газеты. Праз вокны відаць сіласная вежа, частка цаглянага будынка кароўніка, за імі — дубовы гай, быццам апалены агнём: позняя восень. Імжыць дождж. Галя сядзіць за сталом і канспектуе падручнік. Маша з другога боку стала чытае часопіс. Перад дошкай паказчыкаў стаіць Насця. Іван робіць радыёправодку. За адчыненымі дзвярыма нехта грыміць бідонамі.

НАСЦЯ. Дзякуй богу, і ў мяне стала не горш, чым у людзей.

ГАЛЯ. Маці мая вачам сваім не верыць: у такі час павышаюцца надоі.

НАСЦЯ. Дзіва што! Ад такіх кармоў у вала малако пацячэ.

МАША *(адрываецца ад часопіса)*. А Леанід Андрэевіч нездаволены.

НАСЦЯ. Калі ён задаволіцца, ваш Леанід Андрэевіч?

ІВАН *(хмура)*. Задаволіцца.

МАША *(смяецца)*. О! Чулі голас з неба? Святы Іван адгукнуўся.

НАСЦЯ. Галя, ён табой хоць задаволены?

ГАЛЯ. А ну вас... Вам абы языком памянташыць.

МАША. А чаму не?.. А я люблю...

НАСЦЯ. Што ты любіш? Як пра мужыкоў гавораць? Табе яшчэ рана, дзетка, слухаць такія размовы. Выйдзеш замуж — вось тады... *(Пацягваецца, кладзецца на канапу)*. Дзяўчаткі, я падрамлю трошкі. Прыгоняць кароў — разбудзіце...

МАША. Зноў сварыліся з мужам?

НАСЦЯ. Не-е... Мірыліся. Калі пасварымся — тады я сплю ўсю ноч, як забітая.

МАША. Вось тут у апавяданні таксама муж з жонкай сварацца.

НАСЦЯ. Нашы сваркі ні адзін пісьменнік не апіша. Не прапусцяць.

ГАЛЯ. Гэта — перажытак.

МАША. Ты думаеш, пры камунізме людзі не будуць сварыцца?

ГАЛЯ *(пераканальна)*. Не будуць!.. Бо знікнуць сацыяльныя прычыны.

НАСЦЯ. А ў нас — якія прычыны? Мы проста так — ад гарачага кахання. Ён мяне да Івана раўнуе.

ІВАН. Хлусіш ты.

НАСЦЯ *(смяецца)*. Во дзівак! Не верыць.

МАША. Ён нікому не верыць.

ІВАН *(моцна стукае малатком па сцяне)*. Вашаму паганаму бабскаму роду не веру!

МАША *(пляскае ў далоні)*. Дзяўчаты! Вы чулі, што ён кажа? Не стукай так, усю крэйду абаб'еш. Толькі пабялілі.

ІВАН. Яшчэ раз пабеліце. Што вам рабіць? Распанелі тут. Культуру вам давай у кароўнік. Радыё, электрамыйку, душ... Што вы яшчэ патрабуеце? Тэлевізар? Хутка захочаце адны кнопкі націскаць...

МАША. І будзем націскаць! Але спачатку мы прыціснем цябе! Кансерватар ты няшчасны. *(Становіцца перад Іванам у ваяўнічай позе)*.

ІВАН *(загароджваецца малатком)*. Ну — ну...

МАША *(смяецца)*. Спалохаўся? Эх ты, салдат! Дрэнна цябе вучылі ў арміі. Не я тваім камандзірам была. Я навучыла б!

ІВАН. Бачылі мы такіх камандзіраў!

НАСЦЯ *(пазяхае, заплюшчвае вочы)*. Відаць, мала яму нарадаў давалі. Мой вунь кажа — штотыдня прыбіральню чысціў. Такі спрытны стаў!

МАША. А то — бач ты яго! Культура яму не падабаецца. Людзям не верыць. Жанчын называе бабамі. Мы з табой яшчэ на камсамольскім сходзе пагаворым! Раскажаш, дзе ты заразіўся ўсім гэтым...

ГАЛЯ. Не чапіся ты да яго, Маша. У чалавека, можа, кепскі настрой. На двары дождж.

ІВАН *(хмура)*. Ад дажджу настрой не псуецца. Хіба ў інтэлігентаў...

МАША. І ў дурняў.

ІВАН *(з крыўдай)*. Вельмі вы разумныя сталі! *(Стукае малатком яшчэ мацней)*.

ГАЛЯ *(з дакорам)*. Іван! Паважай працу іншых. Мы тваю паважаем.

ІВАН. Працу вы паважаеце... А чалавека...

МАША. Заплач. Цябе няма за што паважаць.

У дзверы заглядвае Дар'я Пятроўна.

ДАР'Я. Што гэта вы тут навалілiся на хлопца? Як табе не сорамна, Маша?

МАША. Дык то ж мы ў жарт, цётка Адарка. А ён не разумее.

ДАР'Я *(да Івана)*. А ты таксама нос не апускай. Трымай галаву вышэй. І па слова ў кішэню не лазь. А то гэтыя сарокі заклююць. Насця! Спіш? А бідоны брудныя.

НАСЦЯ *(садзіцца на канапе, праціраe вочы)*. Хай вам добра будзе, цётачка! Я іх так мыла.

ДАР'Я. Хадзі — пакажу, як ты іх мыла.

НАСЦЯ *(пазяхае)*. Паспіш тут, калі кожны — інспектар па якасці.

Выходзіць следам за Дар'яй. За дзвярыма грымяць бідоны.

МАША *(да Галі)*. Гэта ты ўсё хімію сваю зубрыш?

ГАЛЯ. Трэба работу ў інстытут адаслаць. Ужо напамінак прыслалі.

МАША. Мучыш ты сябе гэтай вучобай, Галя. Каб я замуж выйшла, ні за што не вучылася б. На ліха здалося!..

ІВАН *(прыкручвае разетку, у роце ў яго шурупы)*. Асабліва, калі за дырэктара школы.

МАША. Не шамкай, як бяззубы дзед. Табе слова не давалі. *(Пасля паўзы)*. Не, каб за такога вучонага — напэўна вучылася б, бо нельга: адстанеш — разлюбіць.

ГАЛЯ. Я гэтага не баюся.

ІВАН. Дарэмна.

МАША *(ляпае часопісам па стале)*. Гэты чалавек так і штурхае мяне на злачынства. Галя, бяру цябе ў сведкі: калі скалечу яго, пасведчыш, што ён сам вінаваты. Я — нервовая.

ГАЛЯ *(адрываецца ад сшытка, летуценна)*. Вучыцца, Маша, цікава. Калі з ахвотай, з любоўю вучышся. Быццам ты падымаешся ўсё вышэй і вышэй, і табе адкрываецца ўсё больш і больш прастору. І сама адчуваеш — як бы мацнеюць твае крылы для новага ўзлёту.

Іван употай любуецца на яе закаханымі вачамі.

МАША. А я пасля ніяк не аддыхаюся. Як пасля шматкіламетровага бегу.

ІВАН. Гэта ты за хлопцамі так набегалася, што не аддыхаешся.

МАША. Не бойся. За табой не пабягу.

ГАЛЯ. Я раней на карціны глядзела і магла толькі сказаць: гэта карціна прыгожая, на ёй людзі прыгожыя ці дрэвы... А паслухала лекцыі Васіля Раманавіча і быццам стала відушчай... Цяпер я душы тых людзей бачу, пачуцці разумею, страсці...

МАША. Дык то ж не навука. То і праўда для душы. Мастацтва! Гэта і я люблю.

ІВАН *(не адварочваецца ад сцяны, быццам сам сабе)*. На карціне ты душу бачыш....

ГАЛЯ *(ласкава)*. Ваня! Я і тваю душу бачу. Але мяне ні кропелькі не хвалюе, што ў ёй робіцца. Зразумей нарэшце, дзівак-чалавек. І не гавары больш намёкамі.

МАША *(смяецца)*. Атрымаў ясны адказ на ўсе свае сумненні? А цяпер памаўчы і падумай!

ГАЛЯ. А я хімію люблю. І фізіку. Можа, гэта і нядобра, што я не ведаю, што люблю больш. Да ўсяго мяне цягне.

Уваходзіць Яснікаў.

ЯСНІКАЎ. Добры вечар, дзяўчаты.

МАША. Добры вечар, Леанід Андрэевіч.

Іван адварачваецца і пачынае збіраць свой інструмент. Яснікаў здымае мокрую фуражку, дастае насоўку, выцірае шыю.

ГАЛЯ. Лёня! Адкуль у цябе такая брудная хустачка? Вазьмі маю.

Бярэ ў яго насоўку, дае яму чыстую.

ЯСНІКАЎ *(глядзіць на хустачку, быццам успамінае нешта)*. А-а! *(Выцірае лоб, потым акуляры)*. На эксперыментальнай пачаліся ацёлы. Толькі што ацялілася «Мара».

МАША. Ах! Не чакалі ж!

ГАЛЯ *(з трывогай)*. Што-небудзь не так, Лёня?

ЯСНІКАЎ. Не. Усё нармальна. Але цялё мне не падабаецца, чорт на яго. Нешта не тое, што я чакаў. Прызнак малапрадукцыйных продкаў.

ГАЛЯ. Можа, табе здалося?

ЯСНІКАЎ. Паглядзім. *(Да Галі)*. Ты магла б падзяжурыць сёння там? А то я не вельмі давяраю гэтаму маладому заатэхніку.

ГАЛЯ. Безумоўна, Лёня.

ДАР'Я *(з дзвярэй)*. Я падзяжуру. Навошта ёй? У мяне ў гэтай справе больш вопыту.

ЯСНІКАЎ *(згаджаецца не адразу, падумаўшы)*. Добра, Дар'я Пятроўна.

ДАР'Я. Я іх выпаіла, цёлачак гэтых. Я іх і ў свет пушчу. Каб добрымі каровамі сталі.

ЯСНІКАЎ *(да Галі)*. А раздой першацёлак прыдзецца ўзяць табе.

ГАЛЯ. Добра, Лёня.

ДАР'Я. Чаму адной ёй? Палавіну я сабе вазьму. Адной цяжка. А ў мінулы год пакуль вашых асперыменталак раздаіла...

ЯСНІКАЎ *(нецярпліва)*. Добра, добра. *(Да Машы)*. Сёння прыдуць практыкавацца дзевяцікласніцы. Будзеце вучыць іх масіраваць вымя. Але так, як я вучыў вас. Па ўсіх правілах. А то вы зноў усё па-свойму зробіце.

МАША. Слухаюся, Леанід Андрэевіч.

ЯСНІКАЎ *(да Івана)*. Таварыш манцёр, у дзяжурцы, на эксперыментальнай, не гарыць святло. Трэба тэрмінова адрамантаваць.

ІВАН *(нярэтліва)*. У мяне свой камандзір ёсць — брыгадзір.

ЯСНІКАЎ *(глядзіць на яго здзіўлена)*. Я не ведаю, як вас вучылі ў арміі. Але тут, у калгасе, мае просьбы ўсе выконваюць.

Выходзіць.

МАША *(б'е Івана па галаве часопісам)*. Дурань!

Ён позіркам шукае падтрымкі ў Дар'і Пятроўны. Але тая дакорліва ківае галавой і датыкаецца пальцам свайго ілба, што па сутнасці значыць тое ж самае, што сказала Маша.

ІВАН *(злосна)*. Многа тут знойдзецца камандзіраў!

ГАЛЯ. Ніхто табой не камандуе. Цябе просяць як чалавека.

ІВАН. Спраўлю я гэтае святло!

Дар'я Пятроўна і Маша выходзяць. Галя збірае кнігі і сшыткі, ставіць іх на паліцу. Іван скручвае каля дзвярэй дрот. Галя хоча выйсці. Іван загароджвае ёй дарогу.

ІВАН. Галя.

ГАЛЯ. Што табе?

ІВАН. Я хачу пагутарыць з табой.

ГАЛЯ. Пра што нам гутарыць? Няма пра што.

ІВАН. Раней было пра што.

ГАЛЯ. Калі гэта раней? Я нешта не помню, каб мы вельмі ўжо так гутарылі. Хіба ў маленстве яшчэ, калі за чубы цягалі адзін аднаго.

ІВАН. Ты два гады пісала мне.

ГАЛЯ. Адказвала на твае лісты, як суседу, школьнаму таварышу, салдату.

ІВАН. А як я пісаў табе?

ГАЛЯ. Ты пісаў многа ўсялякага глупства, на якое я не звяртала ўвагі.

ІВАН. Я спадзяваўся...

ГАЛЯ. Дрэнна. Хіба я табе адказала хоць адным словам на ўсе твае прызнанні? Ці хоць намёк які дала?

ІВАН. Не. Але мне здалося...

ГАЛЯ. Табе здавалася, што адзін ты ў цэлым свеце? А я сяджу тут, як сядзелі бабулі нашы сто год назад. Кумкі ды цёткі прыляпілі мне жаніха — суседа Івана, і я ўбок баюся глянуць, на вуліцу выйсці... Чакаю яго — не дачакаюся... Так ты думаў?...

ІВАН *(панура)*. Не думаў я так... *(Збянтэжана)*. Я кахаў цябе па-сапраўднаму, Галя.

ГАЛЯ *(даверліва, па-сяброўску)*. Іване, дзівак ты, дзівіла! Я разумею твае пачуцці. Усё разумею. Але навошта ты мне паўтараеш гэта? Я не кахаю цябе і ніколі не кахала. Не давала табе ніякіх абяцанняў. Я пакахала другога чалавека. Добрага, разумнага. Стала яго жонкай. І жыву шчаслівa. І гэтыя твае размовы, дамаганні... Навошта яны? Гэта проста непрыстойна. *(Сярдзіта)*. Гэта абражае мяне, калі хочаш ведаць. Можаш ты зразумець, нарэшце?

Іван стаіць, панурыўшы галаву, на твары яго адбіваецца душэўная барацьба. Галя намерваецца выйсці.

ГАЛЯ. Пусці мяне!

ІВАН *(узнімае галаву, кажа ціха, сумна)*. Не кахае ён цябе, твой Яснікаў.

ГАЛЯ. А гэта ўжо зусім не твайго розуму справа. Я сама бачу, хто мяне кахае...

ІВАН *(рашуча)*. Нічога ты не бачыш! Учора вунь там, за рэчкай, у лесе, ён з гэтай... музыканткай цалаваўся.

Галя ажно адхіснулася, міжволі прыціснула рукі да грудзей, быццам ёй заняло дыханне.

ГАЛЯ *(ціха)*. Хлусіш... *(Павышае голас, амаль да крыку)*. Хлусіш ты! *(Зноў амаль шэптам)*. Навошта табе спатрэбілася такая хлусня?

ІВАН. Я клятву магу даць.

ГАЛЯ *(хутка)*. Не, не! Не трэба твая клятва! Нічога мне не трэба! Хто цябе прасіў лезці ў чужое жыццё?

Іван паварочваецца і, панурыўшыся, выходзіць. Галя стаіць перад дзвярыма, як акамянелая.

Заслона.

Вокладкі кнігі «Прыгоды Патапкі» М. Калачынскага, якая выйшла ў Ленінградзе і Вільнюсе. Пераклад на рускую мову зрабілі А. Пракоф'еў і Ус. Раждзественскі, на літоўскую — А. Жукаўскас.

Шмат цікавага і новага можна знайсці і ў раздзеле «Нараджэнне эпасу народнага жыцця», у якім аўтар прасочвае развіццё некаторых буйных форм беларускай літаратуры, ставіць, праўда, у адным плане — у плане раскрыцця суадносін героя і масы, вялікіх сацыяльна-гістарычных тэндэнцый і індывідуальнага жыцця героя ў савецкім рамане наогул і ў беларускім рамане 20-х—30-х гадоў у прыватнасці — праблему рамана-эпапеі. На падставе сур'ёзнага аналізу Н. Перкін, на наш погляд, робіць вельмі слушныя вывады аб вартасцях і слабасцях раманаў «Сокі цаліны» Ц. Гартнага, «Сын» Р. Мурашкі, «Праз гады» П. Галавача, а таксама аб буйных творах К. Чорнага, Я. Коласа і г. д. Ён бачыць слабасць некаторых твораў або асобных іх вобразаў у неарганічным спалучэнні сацыяльна-гістарычных тэндэнцый з індывідуальным жыццём герояў, у тым, што ў іх, напрыклад, у рамане Р. Мурашкі «Сын», «мастацкая ідэя не заўсёды цалкам вырастала з жыццёвага вопыту, асабістага назірання і «ўжывання» ў тэму. Агульная канцэпцыя, зразуметая ў галоўных сваіх пунктах па навуковых і гісторыяграфічных крыніцах, іншы раз вельмі паспешна і лёгка «прывязвалася» да пісьменніцкіх домыслаў, што прыводзіла да схематызму» (стар. 281).

Змястоўнымі, цікавымі разважаннямі, вывадамі з'яўляюцца і апошнія раздзелы кнігі «Прысуд уласніцтву», дзе прасочваецца развіццё адной з важнейшых тэм беларускай літаратуры таго часу, і раздзел «Праўда эпохі і сучаснік», прысвечаны праблеме станоўчага героя. Глыбокія па думцы, насычаныя канкрэтным фактычным матэрыялам, гэтыя раздзелы падпарадкаваны той жа задачы, што і ўся кніга, — дапамагчы чытачу правільна зразумець многія з'явы літаратуры, яе спецыфіку, зразумець складаны і супярэчлівы працэс яе станаўлення як літаратуры сацыялістычнага рэалізму.

Несумненнай вартасцю кнігі Н. Перкіна з'яўляецца тое, што аўтару ў выніку стараннага вывучэння багатай літаратурнай спадчыны 20-х—30-х гадоў удалося пранікнуць у сутнасць літаратурнага працэсу, паказаць яго асаблівасці, павароты, вылучыць важнейшае, істотнае.

Свае думкі і вывады аўтар у большасці выпадкаў абгрунтоўвае дастаткова поўна, спасылаючыся часам і на факты развіцця братніх савецкіх літаратур, а таксама і літаратуры зарубежнай. Мы гаворым — у большасці выпадкаў, і гэта сапраўды так. Але не заўсёды. Не ўсе палажэнні кнігі бачацца дастаткова пераканаўчымі, і гэта дае нам права зрабіць некаторыя больш або менш істотныя заўвагі іншага характару.

Перш за ўсё — аб самім замысле кнігі і, натуральна, яе кампазіцыі. Пасля прачытання кнігі застаецца ўсё-такі не зусім ясным, якімі меркаваннямі кіраваўся аўтар, выбіраючы для даследавання такія храналагічныя рамкі — 20-я—30-я гады. Характарам пастаўленых у кнізе праблем? Відаць, не. Большасць з іх захоўваюць сваю спецыфічнасць толькі ў адносінах да першай паловы разглядаемага перыяду. А тыя магістральныя праблемы, якія ставіць аўтар у другой палове кнігі — праблема жанра рамана, праблема станоўчага героя і інш., — можна і, бадай, больш мэтазгодна вырашаць на матэрыяле ўсёй літаратуры савецкага перыяду.

Іначай кажучы, нам думаецца, што храналагічныя рамкі даследавання вызначаны некалькі адвольна, і гэта ў пэўнай меры адбіваецца на характары кнігі. Імкненне да «ўсеабдымнасці» не заўсёды апраўдвае сябе, нярэдка распыляе ўвагу даследчыка і прыводзіць да таго, што некаторыя вельмі важныя пытанні, сур'ёзна пастаўленыя ў першай палове работы, мы маем на ўвазе тэндэнцыі, або лініі развіцця савецкай паэзіі, потым вырашаюцца вельмі бегла або і зусім губляюцца, адцясняюцца іншымі праблемамі.

Логіка фактаў, характар літаратурнага развіцця пераконвае нас, што ў гэтых храналагічных межах, якія вызначыў Н. Перкін, яўна вырысоўваюцца ўсё ж два асноўныя, своеасаблівыя перыяды, два этапы развіцця савецкай беларускай літаратуры з уласцівымі ім заканамернасцямі. Адзін, праўда, не зусім аднародны, але ўсё ж аб'яднаны спецыфічнымі супярэчнасцямі станаўлення савецкай літаратуры, выпрацоўкі ў ёй адзінага творчага метаду, — ад нараджэння савецкай літаратуры да 1932—34 гадоў, да часу аб'яднання, кансалідацыі яе сіл у адным Саюзе пісьменнікаў з яснай і пэўнай праграмай. І другі перыяд, што ахоплівае ў асноўным 30-я гады, перыяд, які бясспрэчна розніца ад папярэдняга характарам і жыццёва-грамадскіх і літаратурных праблем.

І думаецца, што кніга несумненна выйграла б, калі б аўтар сканцэнтраваў сваю ўвагу на першым перыядзе, якому, уласна, у кнізе і адводзіцца галоўнае месца і спецыфічныя праблемы якога вырашаюцца найбольш поўна і глыбока. Што ж датычыцца вось гэтай спецыфікі літаратурнага працэсу ў 30-я гады, то, трэба сказаць, яна за некаторымі выключэннямі, нагляданнямі прыватнага характару раскрываецца значна слабей. Больш таго, з прычыны такой будовы кнігі, дзе ў першай яе палове, у раздзелах «На пераломе», «Барацьба за новую літаратуру», «Паэзія рэвалюцыйнага пафасу», аўтар канцэнтруе ўвагу на разнастайных складаных пытаннях, супярэчнасцях літаратурнага развіцця ідэйна-эстэтычнага і жанрава-стылявога характару, а размову аб 30-х гадах пераводзіць у план асобных праблем, ствараецца ўражанне, што ў 30-я гады ўвогуле паступова знікаюць усе супярэчнасці, што іменна тут і дасягае наша літаратура свайго вышэйшага ўзроўню. На самой жа справе было не так. Супярэчнасці мастацкага развіцця мелі месца і тут. Іншая справа, што яны набылі другі, адменны характар у параўнанні з 20-мі гадамі. Мастацкая творчасць беларускіх пісьменнікаў у 30-я гады набыла большую ідэйную яснасць, мэтанакіраванасць, аднак пытанні жанрава-стылявых і іншых спецыфічных для мастацкай літаратуры асаблівасцей у гэты час былі вельмі актуальнымі, паўставалі вельмі востра. І ў кнізе Н. Перкіна хацелася б бачыць больш выразную характарыстыку гэтага перыяду ў яго цэласнасці, з усёй сукупнасцю яго спецыфічных праблем, а не толькі пастаноўку асобных з гэтых праблем, якія мы адзначалі вышэй.

Чытаючы кнігу, добра разумееш намеры аўтара спалучыць у сваім даследаванні характарыстыку літаратурнага працэсу і глыбокую пастаноўку важнейшых праблем сацыялістычнага рэалізму. Але трэба адзначыць, што гэта яму ўдаецца не заўсёды аднолькава добра. І невыпадкова. Ёсць нешта супярэчлівае, паўтараем, у самой задуме кнігі. Яе загаловак — «Шляхі развіцця беларускай савецкай літаратуры» — настройвае чытача на тое, што ў кнізе будзе прасочаны літаратурны працэс у яго паўнаце і ўсеабдымнасці, у яго супярэчнасцях і галоўных тэндэнцыях. І кніга сапраўды цалкам адпавядае гэтаму загалоўку, калі размова ідзе аб 20-х гадах. Але 30-я гады ўжо асвятляюцца іначай. Тут ужо больш адпавядае выкананню падзагаловак, і літаратура характарызуецца ў плане асобных праблем, а адчуванне паўнаты літаратурнага развіцця, працэсу амаль губляецца. Прычым, гэтыя асобныя праблемы вырашаюцца не аднолькава на усіх жанрах літаратуры. Калі ў першай палове кнігі размова ішла пераважна аб паэтычных жанрах, то ў другой — аўтар гаворыць пераважна аб прозе, дакладней, аб яе буйных формах і часткова драматургіі, а паэтычныя жанры адыходзяць на задні план і ў выніку сапраўды ствараецца, карыстаючыся тэрмінам Н. Перкіна, пэўны «перакос» у паказе суадносін розных жанраў у літаратуры, ствараецца ўражанне, што 30-я гады найбольш характарызуюцца развіццём буйных празаічных жанраў, а паэзіі належыць ужо ў параўнанні з 20-мі гадамі, прынамсі, другое месца, хоць на самой справе наўрад ці гэта было так.

Такія ж заўвагі можа выклікаць і асвятленне тагачаснага літаратурнага працэсу. Чаму, напрыклад, аўтар у асобны раздзел выдзяляе тэму выкрыцця ўласніцтва («Прысуд уласніцтву»), а не іншую або не шэраг такіх жа важнейшых тэм і праблем нашай літаратуры і г. д?

Выклікае некаторыя пярэчанні і тое, як паказвае аўтар узаемадзеянне паміж творчасцю пісьменнікаў так званага старэйшага пакалення, якія прыйшлі ў савецкую літаратуру, маючы ўжо вялікі творчы вопыт, і пісьменнікаў малодшых. Н. Перкін вельмі справядліва падкрэслівае, як дабратворна ўплывалі старэйшыя пісьменнікі на маладых, дапамагалі сваім вопытам выпрацаваць правільны падыход да адлюстравання новага жыцця. Але, думаецца, што гэты працэс узаемадзеяння паміж «старымі» і «маладымі» быў адным з важных стымулаў росту не толькі апошніх, але і першых. Калі ідзе размова аб станаўленні сацыялістычнага светаразумення, ды і ўвогуле аб станаўленні старэйшых пісьменнікаў на пазіцыі сацыялістычнага рэалізму, на наш погляд, немалаважную ролю адыгрываў іх кантакт з маладымі. Прыкладаў нямала можна знайсці і ў Зм. Бядулі (зборнік «Буралом») і нават у Я. Купалы (верш «Арлянятам» і інш.). Думаецца, зусім неправамерна ўсе слабасці маладой савецкай паэзіі прыпісваць толькі «маладым», а ўсе вялікія дасягненні — толькі «старэйшым». Такі падыход яўна аднабаковы, а таму і няправільны, ужо не гаворачы аб тым, што ўвогуле такое «размежаванне» на старых і маладых з'яўляецца, бадай, яшчэ непераадоленай «традыцыяй», якая па інерцыі ідзе ад 20-х гадоў, і наўрад ці варта яго зараз падкрэсліваць. Факты гавораць аб тым, што многія слабасці, супярэчнасці маладой савецкай літаратуры былі ўласцівы і старэйшым пісьменнікам і ў 20-я, і ў 30-я гады. Яны, гэтыя слабасці, не зніклі адразу самі сабой, як толькі старэйшыя пісьменнікі авалодалі новым светапоглядам. Больш правільна было б паказаць, як і пісьменнікі старэйшага пакалення, і малодшыя разам шукалі гэтых новых вобразаў, форм і г. д. у паэзіі. А ў кнізе Н. Перкіна нават у тэрміналогіі можна знайсці гэтае імкненне разрозніваць старых і маладых. Тое, што ў вершах маладых звычайна называецца рыторыкай, аўтар у дачыненні да старэйшых перадае праз эўфемізмы, накшталт «пафаснае сцвярджэнне агульнай ідэі» і г. д. Наўрад ці патрэбна прыбягаць да такой эўфемістычнай мовы.

Дарэчы, аб мове даследавання. Кніга Н. Перкіна напісана ў цэлым добрай мовай, стыль яе сапраўды адпавядае характару навуковага сур'ёзнага даследавання. Тым не менш, усё ж хочацца адзначыць і пэўную яго цяжкавагавасць, празмернае часам імкненне аўтара да складаных, мы б сказалі, залішне ўскладнёных моўных канструкцый, абстрактных паняццяў і г. д. Вось прыклады: «...Купала асабліва быў чулы як паэт да маральнай атмасферы новай калгаснай вёскі» (стар. 157), «У Купалы нібы заўсёды бярэ верх філасофскае абагульненне, экспрэсія чалавечых пачуццяў, кульмінацыя праблемнасці» (стар. 211), «У другім выпадку часта адстае бытавы чалавек, індывідуальнасць, рэальная і жывая сфера дзейнасці» (стар. 381). Нярэдка ў кнізе сустрэнем няўдалыя калькі з рускай мовы: «Гэтым у значнай меры кульгае раман Мурашкі «Сын» (стар. 281), «Цалкам вінаваты перад Ганнай, Рыгор учыняе ёй скандал» і г. д. (стар. 283).

Такія вось мудрагельствы, вядома, не ўпрыгожваюць стыль кнігі, не кажучы ўжо аб тым, што яны і не вызначаюцца яснасцю думкі. Не ўпрыгожваюць такую сур'ёзную кнігу і даволі частыя арфаграфічныя і іншыя памылкі. Але гэта ўжо віна выдавецтва.

І апошняе, аб чым хочацца сказаць. Аўтар даследуе ў сваёй кнізе тыя факты і з'явы нашай літаратуры, якія ўжо сталі гісторыяй. Але, як правільна ён сам адзначае заключнымі радкамі кнігі, гэта — «гісторыя жывая, ... якая голасна пераклікаецца з нашай сучаснасцю». Так, гэта пачатак таго тыповага працэсу, што адбываецца і ў нашы дні. І таму, на наш погляд, аўтару неабходна было не ў апошнюю чаргу неяк падкрэсліць, расказаць у сваёй кнізе, якія ідэйна-эстэтычныя з'явы тых часоў асабліва павучальныя для сённяшняй літаратуры. Інакш кажучы, у такой вялікай, грунтоўнай і сур'ёзнай рабоце хацелася б бачыць не проста аналіз літаратуры 20-х — 30-х гадоў, але і ўказанні аўтара на тое, як пераклікаюцца асноўныя тэндэнцыі яе развіцця з фактамі літаратуры, тым больш, што кніга мае не звычайны аглядна-гістарычны, а праблемны характар, і ў радзе выпадкаў, напрыклад, у размове аб сучасным рамане-эпапеі і інш., такія супастаўленні, паралелі, параўнанні проста самі напрошваюцца. І аўтар дарэмна не робіць іх.

Такая пераклічка з сённяшнім днём нашай літаратуры надала б рабоце яшчэ больш дзейсны характар, зрабіла б яе вывады больш актыўнымі ў сэнсе ўздзеяння на творчасць нашых сучасных пісьменнікаў.

М. ЛАЗАРУК.

Сімфанічныя ранішнікі

Добрую і карысную справу распачалі Мінская студыя тэлебачання і Белдзяржфілармонія — сімфанічныя ранішнікі для дзяцей. Вось ужо чатыры разы ў сёлетнім канцэртным сезоне, па нядзелях, у гадзіну дня, збіраліся ля экранаў тэлевізараў юныя аматары музыкі і слухалі спецыяльна для іх складзеныя праграмы, прысвечаныя тэмам: «Сімфанічны аркестр і яго інструменты», «Казка ў музыцы», «Праграмна-выяўленчая музыка», «Народныя мелодыі ў творчасці кампазітараў». Былі выкананы творы рускай і заходнееўрапейскай класічнай музыкі, а таксама творы савецкіх, у тым ліку беларускіх аўтараў.

На першых сёлетніх зімовых школьных канікулах падрыхтаваны яшчэ дзве праграмы. На чарговым дзіцячым сімфанічным ранішніку, прысвечаным тэме «Кампазітары — дзецям», былі паказаны творы французскага кампазітара К. Сен-Санса «Карнавал жывёл» — характарныя п'ескі, якія вельмі дасціпна і лаканічна малююць жывёльны свет: «Леў», «Слон», «Кенгуру», «Асёл», «Чарапаха», «Птушкі» і г. д.

Асаблівую цікавасць выклікала ў юных слухачоў кантата заслужанага дзеяча мастацтва БССР П. Падкавырава «Піянерскі касцёр міру», напісаная для дзіцячага хору, чытальніка, салістаў-спевакоў і сімфанічнага аркестра. Тэма кантаты—дружба дзяцей розных народаў, розных краін.

Кампазіцыя твора вельмі стройная. Пасля кароткага сімфанічнага ўступу піянеры спяваюць «Песню міру». Затым ідзе «Расказ важатай»: яна пабывала ў краінах народнай дэмакратыі і расказвае пра жыццё дзяцей там. Гучыць сюіта з шасці песень: венгерскай, балгарскай, чэшскай, румынскай, кітайскай і польскай. Завяршаецца кантата «Песняй аб Маскве» і фінальнай «Славай».

Арганічна ўведзена ў кантату паэтычнае слова: уступныя вершы, якія чытаюцца на фоне музыкі, і паэтычныя застаўкі да кожнай песні. Вершы паэтэсы Эдзі Агняцвет пры ўсёй прастаце і немудрагелістасці, змястоўныя, добра спяваюцца. А галоўнае—паэтэсе ўдалося стварыць імянна кантатную кампазіцыю, якая выказвае асноўную ідэю дружбы дзяцей розных народаў.

Высокай ацэнкі заслугоўвае музыка П. Падкавырава. Тэхнічна няцяжкая (маецца на ўвазе партыі хору і салістаў), напісаная простай і яснай мовай, яна даступная для выканання дзіцячым калектывам і даходлівая для юнай аўдыторыі. Найбольшая ўдача кампазітара—песні дзіцячых краін народнай дэмакратыі; тут ён не цытуе фальклорных мелодый, не займаецца стылізацыяй: дзве-тры характэрныя інтанацыі, тыповая рытмічная формула — і нацыянальны вобраз створан. Гэта імянна светлыя піянеры спяваюць пра сяброў з зарубежных краін сацыялізма. Толькі ў двух заключных песнях хацелася б большай яркасці, больш дзіцячай непасрэднасці.

Выканаўцамі кантаты, побач з сімфанічным аркестрам філармоніі (дырыжор В. Дуброўскі) і артысткамі Беларускага радыё І. Ляўкевіч і Б. Грэйба, выступілі юныя музыканты—хор Мінскай музычнай школы-адзінаццацігодкі (мастацкі кіраўнік—заслужаны дзеяч мастацтва БССР М. Маслаў), вучні Іна Крывашэева і Валодзя Кавалёў (спевы), Валя Бутраўс (чытанне). Юныя артысты паспяхова справіліся з цяжкім заданнем.

Практыка прыцягнення маладых выканаўцаў для дзіцячых сімфанічных ранішнікаў патрабуе ўхвалы. У канцэрце 9 студзеня таксама выступілі вучні школы-адзінаццацігодкі. Яны выканалі часткі розных інструментальных канцэртаў. 22 студзеня выступяць вучні музычнага вучылішча і студэнты кансерваторыі. Гэтым канцэртам завершыцца першы цыкл з сямі дзіцячых сімфанічных ранішнікаў.

Складзены праграмы яшчэ сямі сімфанічных ранішнікаў, якія будуць дадзены ў лютым—красавіку гэтага года. Тэматыка канцэртаў: «Пушкін, Лермантаў і Гогаль у музыцы», «Аб героях-піянерах, аб героях-камсамольцах», «Рускія і савецкія кампазітары аб народах іншых краін» і інш.

Л. АЎЭРБАХ.

На здымку: выступленне хору мінскай школы-адзінаццацігодкі ў суправаджэнні сімфанічнага аркестра Белдзяржфілармоніі.

А ў сэрцы ёсць песня...

Іграла радыёла. Знаёмы голас у каторы раз напамінаў: «У мяне ёсць сэрца, а ў сэрцы — песня...» Загадчыца клуба, маладая светлавалосая дзяўчына, уключыла радыёлу на поўную магутнасць, але ад гэтага сэрцы вясковых дзяўчат і хлопцаў не мякчэлі. У клуб зайшлі толькі дзве дзяўчыны. Настаўніцы працуюць у Цярэбітах па два гады. «Тут вельмі сумна. Гэта ж не Старыя Дарогі», — заўважыла, пазяхнуўшы, адна. «Паслухаем вось Леаніда Уцёсава і на бакавую», — дадала другая.

— І не сорамна вам, маладым, гаварыць так? — заўважылі мы.

— А што тут зробіш адзін з гэтымі людзьмі? Ім самагонку падавай — і ўся песня, — пачулася ў адказ.

— Вы спрабавалі аддаць гэтым людзям, пра якіх так непрыязна гаворыце, хоць часцінку таго, што атрымалі ў інстытуце?

Маўчанне і кісленькая ўсмешка. І хоць Уцёсаў яшчэ напамінаў пра сэрца, у якога ёсць песня, не верылася, што ў гэтых настаўніц яно ёсць.

Нібы разгадаўшы наш настрой, старшыня калгаса «Барацьбіт» П. Барбаш прапанаваў:

— Паедзем у Гнездна. Недалёка, кіламетраў дзесяць. Наша самая аддаленая брыгада.

Шустры старшынёў «газік» доўга падскокваў па карэннях векавых бяроз і хвой, пакуль выскачыў на вясковую вуліцу. Вечарэла. З лесу пацягнула пахам хвоі і прэлага лісця. Высокая сцяна дрэў акружала вёску.

— Наша Камчатка, — заўважыў старшыня. — І святла і радыё пакуль няма. Да канца сямігодкі штонебудзь зробім.

Самая крайняя хата ад лесу — школа. Насустрач выходзіць высокая маладжавая жанчына з жвавымі вясёлымі вачыма. Апранута проста і акуратна. Гэта настаўніца Вера Сямёнаўна Капітула.

Даведваемся, што ў школе вучыцца ўсяго дзесяць дзяцей.

— Чаму так мала?

— Малая вёска. Усяго трынаццаць двароў. Я ўжо тут сёмы год адна настаўнічаю. Прывыкла, палюбіла гэты лясны край. Летам у нас такая прыгажосць, што і Сочы не трэба. Ягад, грыбоў — хоць касой касі. А зімой таксама сумаваць не даводзіцца. Я — агітатар. Радыёпрыёмнік купіла. Вёска малая, можна за вечар правесці гутарку ў кожнай хаце.

...Вера Сямёнаўна скончыла Слуцкае педвучылішча. Працавала піянерважатай. У Гнездна прыехала з ахвотай. Ці ж ёй, вясковай дзяўчыне, было баяцца «глыбінкі»? А вёска сапраўды знаходзіцца далёка. Ад Старых Дарог каля пяцідзесяці кіламетраў. Бездараж, вакол лясы і балоты.

Але калі ў чалавека ёсць дарога да людскіх сэрцаў, і бездараж не страшная.

Вера Сямёнаўна хутка праклала такую дарогу. Паважаюць яе калгаснікі. Калгас пабудаваў новы будынак школы. Дапамагалі амаль усе аднавяскоўцы. Па бервяну ўзялі — глядзіш і гатова школа.

— Вось толькі вокны малаватыя, — заўважыла настаўніца. — З вясны будзем расшыраць. Дзецям трэба больш святла.

Больш святла... І сонечнага, і таго, што грэе душу чалавека. Вера Сямёнаўна з радасцю паказвае нам сшыткі першакласнікаў.

У пакойчыку пад адным дахам са школай жыве і Вера Сямёнаўна з дачкой, трынаццацігадовай дзяўчынкай. У пакойчыку чысценька, утульна. На этажэрцы кнігі Коласа, Горкага, Эранбурга, Макаранкі... Свежыя часопісы і газеты.

І свая бібліятэчка ўжо не свая: амаль кожны вечар заходзіць хто з калгаснікаў:

— Як бы кніжачку ўзяць, Вера Сямёнаўна...

...Мы вярталіся ў Цярэбуты позна, калі ў клубе не было ні душы. Толькі ў вокнах школы адлюстроўваўся тоненькі сярпок маладзіка. «Паслухаем Леаніда Уцёсава — і на бакавую», — успомніліся словы той маладой з твару, але старой душою настаўніцы, што не ведае дарогі да сэрца чалавечага.

П. МІХАЙЛОЎСКІ.

ФЕЛЬЕТОН

Юдчанкаў сон

У славутага міфічнага Ахіла не было сучаснага абутку, скажам, на тоўстай каўчукавай падэшве. Адсутнасць гэтага важнага атрыбуту, як вядома, і вырашыла лёс яго ў паядынку з Апалонам.

Мікалай Васільевіч Юдчанка на работу басанож не ходзіць. Яго ногі, дзякаваць богу, маюць зусім цывілізаваны выгляд Але лёс не пашкадаваў нават і яго, вялікага змагара за культуру ў Езярышчанскім раёне.

Ахілесавай пятой Мікалая Васільевіча з'яўляюцца... загады. Кнігі адбярыце ў гэтага чалавека, мастацкую самадзейнасць не паказвайце, адным словам, хлебам не карміце — толькі дайце падпісаць чарговы загад. Вельмі добра адчувае сябе Мікалай Васільевіч у затхлай, уласна ім створанай атмасферы бюракратычнай мітусні. А калі лёгка дыхаецца, — гаварылі старажытныя грэкі, — тады і лёгка пішацца...

— У нашу касмічную эпоху ўсё павінна быць астранамічным, рэактыўным, незвычайным, — гаворыць Мікалай Васільевіч, маючы, мабыць, на ўвазе колькасць і змест загадаў, выданых ім за апошнія месяцы.

— Загадчыка Віраўлянскага сельскага клуба? Зволіць!

— Каверзінскага, Мехаўскага? Таксама! Обальскага? Тым больш!..

— Ну-с, хто там наступны? Бібліятэкары? Кінафікатары? Давайце ўсіх — «па ўласнаму жаданню!»..

Пасля абедзеннага перапынку Мікалай Васільевіч падкінуў па вымове чатыром парушальнікам службовай дысцыпліны, а дырэктар і мастацкі кіраўнік Дома культуры тт. Баранава і Мамыкін схапілі па страгачу — два на дваіх. Ну, а потым пайшлі ўжо ўсялякія там дробязі: папярэджанні, на від, пераводы...

Не паспела Іна Ермачэнка асвойтацца з работай загадчыцы Каверзінскага сельскага клуба, як 15 жніўня — роўна праз паўтара месяца была звольнена... «па ўласнаму жаданню». А Рыма Баранава не чакае сваёй чаргі. Яна сапраўды па свайму ўласнаму жаданню падшукала сабе работу — рахункаводам-касірам у Гуркінскім сельсавеце.

— Чулыя ў вас адносіны да людзей, — сказалі мы Мікалаю Васільевічу. А меры адміністрацыйнага ўздзеяння на падначаленых на дзіва пяшчотныя.

— Што вы, — здзівіўся ён, — якія ўжо там пяшчотныя. Паглядзіце самі: матарыст кінаперасоўкі зап'янстваваў, кінамеханік на работу не выйшаў, у раённым Доме культуры сарваны рэпетыцыі, а ў Рудненскім сельскім клубе, — Мікалай Васільевіч хіхікнуў, — літаратуру раскралі. Вось я і даю ім дыхту!..

— Ну, а як ідуць у раёне справы культурныя?

— Якія? А, гэтыя, калі ласка: план кінаабслугоўвання не выканан — ні ў горадзе, ні ў вёсцы, многія клубныя ўстановы не забяспечаны да гэтага часу палівам, на агляд тэатральнай самадзейнасці не падрыхтавалі ніводнай шматактовай п'есы...

Цікава, што пра ўсе гэтыя, мякка кажучы, недахопы тав. Юдчанка гаворыць так, быццам ва ўсім вінавата яго цешча, якой ён абавязкова ўлепіць страгача, у самым, так сказаць, лепшым выпадку.

Усё было б добра, калі б не галюцынацыі, якія пачаліся ў тав. Юдчанкі за апошні час.

А зусім нядаўна прытрызніўся Мікалаю Васільевічу жахлівы сон. Апынуўся ён, нібыта, у дзіўнай, маляўнічай мясцовасці. Сонейка свеціць, птушкі спяваюць, а памеранцам, ведаеце, дык тым так і тхне з усіх бакоў. Але што гэта? Навокал адразу ўсё пацямнела, загрукатала, пачуўся нейкі д'ябальскі рогат і трэск.

— Шабаш ведзьмы спраўляюць, — прамільгнула ў галаве загадчыка аддзела культуры. І ён, як закончаны атэіст і бязбожнік, на ўсялякі выпадак спужаўся. Вакол яго шалёна закруціўся белы папяровы смерч. Мікалай Васільевіч аслупянеў. Праўда, вялікі страх не перашкодзіў яму пазнаць гэтыя паперкі.

— Ага, — закрычаў ён, — мае загады!..

Але тыя раптам ператварыліся... у чалавечыя твары. Яны смяяліся, плакалі, чуліся выгукі: «Знялі, знімуць, зволілі, вымова...» Потым вялікі натоўп звольненых работнікаў культуры пасунуўся сцяной на Мікалая Васільевіча. Былога начальніка пачалі штурхаць, тузаць. А адзін кінамеханік, — Мікалай Васільевіч ніяк не мог успомніць, дзе ён бачыў яго добрыя, такія нявінныя вочы, — дык той увесь час намагаўся стукнуць яго кінаапаратам. Зусім няўтульна адчуў сябе Мікалай Васільевіч сярод былых падначаленых.

— Дармаедзікі вы мае, гультайчыкі мілыя. Я ж вас усіх вельмі люблю...—раптам з натоўпу звольненых высунуўся, — у Мікалая Васільевіча спынілася сэрца, — сам Мікалай Васільевіч Юдчанка. І ён грозна звярнуўся да загадчыка аддзела:

— А ты сам сябе зволіў!

— Не, гэтага не можа быць. Я такога загаду не падпісваў! — закрычаў страшэнным голасам тав. Юдчанка і... прачнуўся.

— Што з табой, Коля? — трывожна запытала жонка. — Каго знялі?

— Ды не, — прастагнаў Мікалай Васільевіч, — нешта не тое... Здаецца, пакуль не мяне.

І вось тут, кажуць, упершыню ў жыцці загадчык Езярышчанскага раённага аддзела культуры Мікалай Васільевіч Юдчанка падумаў, што за ўсёй гэтай бюракратычнай папяровай мітуснёй, за ўсімі яго, мякка кажучы, малапрадуманымі загадамі стаяць жывыя савецкія людзі, якіх трэба вучыць, якім трэба цярпліва дапамагаць у працы.

М. ПАХІЛКА.

Канцэрты Д. Полака

Культурны абмен Савецкага Саюза з многімі краінамі свету дазваляе нашым аматарам музыкі ўсё больш і лепш знаёміцца з творчасцю зарубежных артыстаў. Сярод іх віднае месца займаюць дзеячы мастацтваў Злучаных Штатаў Амерыкі. За апошнія гады ў Мінску можна было чуць ігру выдатных піяністаў Вана Кліберна, Байрана Джэйніса, скрыпача Ісака Стэрна. Цяпер да іх ліку можна далучыць яшчэ аднаго госця сталіцы нашай рэспублікі — амерыканскага піяніста Даніэла Полака.

Таварыш Вана Кліберна па вядомай нью-йоркскай школе Джульярда, Даніэл Полак, як і Кліберн, з'яўляецца выхаванцам Разіды Левінай, жонкі і паслядоўніцы вядомага піяніста Іосіфа Левіна. У гады, якія папярэднічалі конкурсу імя Чайкоўскага ў Маскве, Даніэл Полак заваяваў рад нацыянальных прэмій Злучаных Штатаў. Аднак толькі ўдзел у конкурсе імя Чайкоўскага, дзе Даніэл Полак быў удастоены звання лаўрэата, дазволіў маладому артысту актывізаваць сваю выканаўчую дзейнасць. Ён стаў часцей з'яўляцца на канцэртных эстрадах сваёй радзімы, атрымаў магчымасць зрабіць канцэртныя паездкі па Мексіцы, Італіі, Аўстрыі.

І вось Даніэл Полак зноў у Савецкім Саюзе. Канцэртамі ў Мінску пачалося яго другое турнэ па СССР.

Аўтару артыкула давялося сустракацца і чуць амерыканскага музыканта ў час яго першай гастрольнай паездкі па нашых гарадах, калі ён толькі што стаў лаўрэатам конкурсу імя Чайкоўскага. З таго часу прайшло тры гады. Цяпер можна гаварыць пра тое, як гэтыя гады адбіліся на творчасці Полака.

Помніцца, што ў свой першы прыезд да нас малады музыкант, які выдатна валодае піяністычнай тэхнікай, вялікай магутнасцю ў эпізодах насычанага гучання, добрым рытмам, здавалася, часам забываўся пра змястоўнасць і выразнасць. Яго ігра вызначалася некаторай сухасцю і рацыянальнасцю. Канцэрты ў Мінску паказалі, што Полак імкнецца пераадолець перавагу тэхнікі над зместам. Пра гэта гаворыць сам выбар праграмы, значную частку якой склалі творы Брамса, з іх вялікай глыбінёй і адсутнасцю вонкавых эфектаў, і Шапэна, музыку якога нельга іграць без шчырай сардэчнасці і цеплыні. І калі ў такаце Баха, рапсодыі Брамса або баладзе Шапэна ігра Полака па-ранейшаму не была свабоднай ад некаторай механістычнасці, калі «Калыханка» Шапэна нягледзячы на добрае гучанне інструмента не вызвалілася ад сухасці, дык у выкананні капрычыо Брамса, накцюрна Шапэна, эцюда Шымаяоўскага, сыгранага звыш праграмы, і раду іншых п'ес піяніст паказаў, што ён здольны падпарадкоўваць сваю прыродную віртуознасць задачы пранікнення ў сутнасць твора. З прывабнасцю і лёгкасцю былі сыграны дзве мазуркі і вальс Шапэна. Захапляюча і тэмпераментна прагучаў шапэнаўскі паланез. Вельмі добрае ўражанне пакінулі сыграныя на «біс» два эцюды вялікага польскага кампазітара.

З цікавасцю слухаюцца творы сучасных амерыканскіх кампазітараў Барбера і Меноцці. Абодва творы даюць пэўнае ўяўленне аб стане сучаснай амерыканскай музыкі.

Даніэл Полак выступіў і ў сімфанічным канцэрце, выканаўшы ў суправаджэнні аркестра Беларускай філармоніі пад кіраўніцтвам Мартына Нерсясяна Трэці канцэрт Пракоф'ева. Цікавы твор класіка савецкай музыкі настолькі адпавядае творчай індывідуальнасці амерыканскага музыканта, што канцэрт Пракоф'ева з'явіўся лепшым, што было сыграна ім у Мінску. Тут тэхнічная свабода, магутнасць гучання, пранікненне ў строй пракоф'еўскіх вобразаў дазваляюць надоўга запомніць выкананне Полакам гэтага канцэрта.

Апладысменты, якімі ўзнагародзілі Даніэла Полака мінскія слухачы, пераклікаюцца з авацыямі ў гонар савецкага музыканта Святаслава Рыхтара ў амерыканскіх канцэртных залах.

В. БАРСАЎ,
дырыжор Беларускай філармоніі.

На здымку: выступае Даніэл Полак.

Фота **М. Рубінштэйна.**

ЯРКІ ТАЛЕНТ

Днямі адбыўся сольны канцэрт выпускніцы Мінскага музычнага вучылішча імя Глінкі — спявачкі Элеаноры Зігер (клас педагога М. Швайко). На жаль, ён быў дрэнна арганізаваны. Шырокая грамадскасць была пазбаўлена магчымасці пазнаёміцца з яркім талентам і сцэнічнай абаяльнасцю ўдзельніцы Усесаюзнага конкурсу вакалістаў імя М. І. Глінкі, які адбыўся ў снежні мінулага года ў Маскве. Зразумела, што маючы за плячыма ўсяго тры з паловай гады прафесіянальнай музычнай вучобы ў вучылішчы, Э. Зігер не магла прэтэндаваць на званне лаўрэата ўсесаюзнага творчага спаборніцтва мацнейшых спевакоў краіны. Але яе выступленне ў Маскве на першых двух турах (усіх іх адбылося тры) была ўхвалена журы конкурсу ў складзе выдатных майстроў музычнага мастацтва В. Власава, С. Прэабражэнскай, О. Благавідавай і інш. Варта дадаць, што не толькі журы высока адзначыла яркую таленавітасць маладой беларускай спявачкі.

Што ж больш усяго вабіць у творчым абліччы Э. Зігер? У спявачкі вельмі прыгожы па тэмбру голас (драматычнае сапрана), які кампактна гучыць у нізкім і сярэднім рэгістрах і па-каларатурнаму лёгка, серабрыста — у верхнім. Яна спявае выключна непасрэдна, свабодна.

У Э. Зігер і атрымоўваецца чулая лепка музычнага вобраза, яго, мы б сказалі, фізічнае «бачанне», адчуванне неабходнасці пераўвасаблення для кожнага твора: і ў музычным прачытанні, і ў сцэнічным (поза, позірк, сціплы выразны жэст рук, рух цела). Яна ўдала філіруе гук ад фортэ да піяна, валодае выдатным творчым тэмпераментам, тонка адчувае стыль твора і яго «падтэкст».

Не ўсё яшчэ атрымоўваецца ў маладой спявачкі з вакальнага боку. Тут Зігер самой і яе педагогу М. Швайко трэба звярнуць увагу на тое, каб у яе на верхніх гуках (на фортэ) у выкананні асобных твораў было больш «акругленасці». А то яны гучаць расплыўчата, інтанацыйна не зусім дасканала. Таксама на фортэ з-за фарсіравання гуку некаторыя нізкія ноты ў яе інтанацыйна заніжаныя (арыя Леаноры з «Трубадура» Вердзі). Трэба параіць Э. Зігер папрацаваць над пеўчым дыханнем у такіх творах, як «Венецыянская ноч» Глінкі і «Тут хароша» Рахманінава.

Але ўсё гэта прыватныя заўвагі. Спявачка наогул выдатна выканала на канцэрце ў Мінску сваю вельмі складаную праграму. Незабыўнае ўражанне ў інтэрпрэтацыі Элеаноры Зігер пакінула беларуская народная песня «Як памерла матулька» ў цудоўнай апрацоўцы А. Туранкова. З палымяным тэмпераментам выканала яна «Малітву» з оперы «Тоска» Пучыні, з сапраўдным драматызмам — «Песню Маргарыты» Глінкі, з чулым пранікненнем у стыль твора — «Баркаролу» таго ж аўтара і яго раманс «Як соладка з табою мне быць». Цудоўна спявае Э. Зігер раманс Шуберта «Ты мой спакой», неапалітанскую «Тарантэлу» Расіні, сонечны, хвалюючы твор Р. Пукста «Звіні, маладосць».

Талентавітая спявачка выканала праграму на рускай, беларускай, нямецкай і італьянскай мовах.

І. НІСНЕВІЧ.

КОРАТКА

У вёсцы Грозава Капыльскага раёна адкрыта кнігарня. Райспажыўсаюз даставіў сюды рознай літаратуры на тры тысячы рублёў.

М. СЯЎРУК.

* * *

У другой паляводчай брыгадзе калгаса імя Заслонава Дзятлаўскага раёна актывісты Васевіцкай сельскай бібліятэкі правялі абмеркаванне нарыса Я. Брыля «Сэрца камуніста». Змястоўнымі былі выступленні чытачоў Дануты Глоцька, Уладзіміра Карповіча, Ніны Малік, Івана Малік.

Г. ФІЛІПОВІЧ.

* * *

Слухачы месячных курсаў сельскіх бібліятэкараў пры Магілёўскім абласным упраўленні культуры абмеркавалі кнігу І. Шамякіна «Трывожнае шчасце».

С. НОВІКАЎ.

* * *

Брыгадзір-палявод саўгаса «Рагаўскі» Мінскага раёна Іван Майсеня за мінулы год прачытаў больш 50 кніг: матэрыялы XXI з'езду КПСС, трылогію «На ростанях» Я. Коласа, творы К. Крапівы, Я. Купалы, П. Броўкі, А. Куляшова і інш. Кнігі дапамаглі Івану Майсеню паспяхова закончыць вячэрнюю школу. Цяпер ён рыхтуецца да паступлення ў сельскагаспадарчы інстытут.

В. ДЗЕМ'ЯНОВІЧ.

ВЫЙДУЦЬ У 1961 ГОДЗЕ

Мы пацікавіліся ў некалькіх буйных выдавецтвах Масквы, што яны выдадуць у 1961 г. з твораў беларускіх аўтараў.

У бліжэйшы час у Дзяржлітвыдавецтве выйдзе кніга аповесцей і апавяданняў аднаго з заснавальнікаў беларускай прозы Цішкі Гартнага. Рыхтуецца да выдання раман Петруся Броўкі «Калі зліваюцца рэкі».

Хутка выйдзе кніга выбраных твораў Міхася Чарота, куды ўключаны найбольш вядомыя яго вершы, паэма «Босыя на вогнішчы».

Раман Івана Мележа «Мінскі напрамак» выходзіць у Дзяржлітвыдавецтве масавым тыражом у перакладзе Л. Ракоўскага.

Дзяржлітвыдат выпусціць вялікім тыражом зборнік вершаў Якуба Коласа (пераклады М. Ісакоўскага, А. Суркова, А. Пракоф'ева і інш.).

Выдавецтва «Савецкі пісьменнік» выпусціць раман Ул. Карпава «Вясеннія ліўні». Рыхтуецца да друку кніга аповесцей і апавяданняў І. Навуменкі «Галубіны ўзлёт». Будуць выдадзены таксама раман Т. Хадкевіча «Даль палявая», кніга вершаў А. Вялюгіна «Нядзеля» і іншыя творы, пра якія паведамлялася ўжо ў газеце «Літаратура і мастацтва».

Усе кнігі выйдуць у афармленні лепшых мастакоў Масквы. Вялікія тыражы выданняў сведчаць пра попыт рускага чытача на творы беларускіх пісьменнікаў.

Выдавецтва «Маладая гвардыя» і Дзіцячае дзяржаўнае выдавецтва выдадуць кнігі, якія належаць пяру беларускіх аўтараў. Тут выйдзе ў свет кніга апавяданняў Янкі Брыля «Асколачак вясёлкі».

«Дзве сасны»—так называецца кніга аповесцей і апавяданняў А. Карпюка. У яе ўвайшлі аповесці «У адным інстытуце» і «Дзяўчына з Ваўкавыска». Адначасова рыхтуецца кніга маладога паэта Р. Барадуліна «Вершы нашых дзён».

У серыі «Школьная бібліятэка» выйдзе кніга вершаў Эдзі Агняцвет «Кліча вецер свежы». Буйным тыражом выдаецца паэма для дзяцей малодшага ўзросту М. Калачынскага «Насустрач жыццю».

Для дзяцей сярэдняга ўзросту рыхтуецца да друку аповесць З. Бандарынай «Песня расправўляе крыллі», якая расказвае пра цяжкае маленства народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, і аповесць А. Рылько «Мядовыя краскі».

Юныя рускія чытачы атрымаюць аповесць М. Ганчарова «Наша станцыя»—пра вучняў адной з сярэдніх школ Віцебска. Перакладзена на рускую мову і хутка выйдзе ў свет аповесць Р. Сабаленкі «Каралінцы».

Няма ў РСФСР бібліятэкі, дзе не было б кніг беларускіх празаікаў і паэтаў. Гэта зразумела: гісторыя беларускага народа, яго імкненні і жыццё блізкія і дарагія ўсесаюзнаму чытачу.

А. ВЯРБІЦКІ.

Вечары і даклады на Піншчыне

У канцы мінулага года на Піншчыне праведзена многа літаратурных вечароў. Навучэнцы педвучылішча прысвяцілі вечар творчасці Пушкіна. Урачыста ўшанавалі памяць Л. Талстога і Чэхава ў заатэхнікуме і індустрыяльна-педагагічным тэхнікуме.

Настаўніца В. Каратневіч прачытала ў Паракашскай школе даклад аб творчасці Н. Някрасава. Загадчык Паўтаранаўскай бібліятэкі М. Вярэнін і дырэктар школы Я. Аўсіевіч правялі абмеркаванне рамана І. Шамякіна «Крыніцы», на якім прысутнічала шмат мясцовых калгаснікаў.

Работнік раённай бібліятэкі А. Петрусевіч зрабіў даклад у Кошавіцкім сельскім клубе аб творчасці Твардоўскага.

Літаратурныя вечары адбыліся ў Малаткавіцкім і Пінкавіцкім дамах культуры, у вёсках Сашно, Хайно, Лемяшэвічы, Крайнавічы.

М. БАГДАНАЎ.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ

Крытыка дапамагла

Пара звярнуць увагу на Камсеніцкі сельскі клуб і бібліятэку (Бялыніцкі раён),—патрабаваў тав. А. Міхайлаў у пісьме ў рэдакцыю, змешчаным у 82 нумары нашай газеты за мінулы год.

Намеснік начальніка Магілёўскага абласнога ўпраўлення культуры тав. В. Шмудзянкоў паведамляе, што памяшканне сельскай бібліятэкі ў в. Камсенічах адрамантавана, а клуб пераведзен у памяшканне калгаснага клуба.

Культурныя навіны Польшчы

200 НОВЫХ КІНАФІЛЬМАЎ У 1961 г.

У гэтым годзе на экраны польскіх кінатэатраў выйдзе каля 200 новых мастацкіх фільмаў, у тым ліку 175 замежных. Апроч таго будзе дэманстравацца дзесяць поўнаметражных дакументальных фільмаў. Прыкладна 90 фільмаў будзе закуплена ў сацыялістычных краінах, астатнія — у Францыі, Італіі, Вялікабрытаніі і ЗША.

Як канстатаваў нядаўна савет па пытаннях кінарэпертуару, які адбірае замежныя фільмы для дэманстрацыі ў Польшчы, зніжэнне ўзроўню рэпертуару польскіх кінатэатраў у значнай ступені абумоўлена становішчам у сусветнай кінематаграфіі. У сярэднім савет з пяці прагледжаных заходніх фільмаў выбірае для закупкі толькі адзін. Нягледзячы на такі строгі адбор, гледачы скардзяцца, што не ўсе закупленыя заходнія фільмы вызначаюцца высокім мастацкім узроўнем. Станоўчы факт — рост колькасці і павышэнне ўзроўню фільмаў, якія выпускаюцца сацыялістычнымі краінамі, асабліва Савецкім Саюзам.

ЦЭНТР СТАРАДАЎНЯЙ МУЗЫКІ

Пры быдгоскай Паморскай філармоніі створана першая ў Польшчы капэла старадаўніх інструментаў. У пачатку снежня яна дала першы канцэрт. У калектыве 18 музыкантаў, якія іграюць на сапраўдных інструментах XVII—XVIII стст. У канцэртнай зале філармоніі ўстаноўлены таксама арганы, падобныя да тых, якія ствараліся ў XVIII ст. Капэла пад кіраўніцтвам Збігнева Хведчука будзе спецыялізавацца ў выкананні шэдэўраў старадаўняй польскай і замежнай музыкі.

ВЫЯЎЛЕНЧАЕ МАСТАЦТВА ЗА 15 ГОД

Запланаван цыкл выставак «Польскае выяўленчае мастацтва за 15 год народнай улады». Гэтыя выстаўкі пакажуць не толькі дасягненні асобных галін выяўленчага мастацтва, але і творчае аблічча многіх выдатных мастакоў.

22 чэрвеня 1961 г. у дзень Нацыянальнага свята ў Варшаве адкрыецца выстаўка жывапісу і скульптуры. Сёлета будуць арганізаваны таксама вялікія выстаўкі графікі, кніжнай ілюстрацыі і плакату.

У 1962 г. будуць паказаны выстаўкі польскага тэатральнага жывапісу, рэкламнай графікі, інтэр'ераў, мастацтва ў быце, рэстаўрацыйнага мастацтва.

У сакавіку 1962 г. мяркуецца арганізаваць выстаўку, якая падвядзе вынікі дзейнасці ва ўсіх відах мастацтва і намеціць адначасова перспектывы на будучыню.

ПРЭМІЯ ПОЛЬСКАГА ПЭН-КЛУБА

У мінулым годзе прэмію Польскага пэн-клуба атрымаў выдатны перакладчык амерыканскай і англійскай літаратуры Браніслаў Зялінскі. У ліку 33 перакладзеных ім кніг такія шэдэўры літаратуры, як «Мабі Дзік» Германа Мелвіла, «Па кім звоніць звон» Эрнеста Хемінгуэя і г. д. Цяпер Б. Зялінскі працуе над перакладам рамана Джозефа Конрада «Негр з «Нарцыса». У яго далейшых творчых планах пераклады невядомых у Польшчы твораў Мелвіла, Хемінгуэя, Стэйнбека і Капотэ.

(Са штотыднёвага агляду Польскага Агенцтва друку).

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.
АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-20-54, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.
«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.
АТ 00012
Друкарня імя Сталіна.